

Skuhrovsko

jeho osidlování a vznik vsí :

Skuhrov
Hraštice
Debřece - Slavěnka
Proloh
Rybníčky
Nová Ves

Brocná
Víska

Boroviny - Dělnice
Zákoutí - Žabno

Svinná
Svinecký Dvůr
Beranec
Roudné - Hlinné

KOSTELEČ
nad Orlicí

VAMBERK

Všeobecné úvodní přiblížení.

Tato publikace je věnována vývoji osídlení a vzniku vsí Skuhrovska. Nebudeme se probírat starověkými zaniklými osídleními zdejšího poříčí, ale uvedeme si skutečnosti zachycené v písemnostech minulého tisíciletí (bohužel většina jich pochází až z jeho druhé poloviny). První zprávy o zdejším poddanském osídlení se zachovaly díky nařízeným celostátním soupisům a účetním panským zápisům poddanských povinností (k panským zápisům tehdy docházelo jen z panské potřeby – bohužel z mnohých zápisů se zachovaly jen části, jinde nelze určit rok a mnohde si jejich údaje značně odporují).

Dějiny českých podhorských vsí si byly ve všech dobách podobné jako vejce vejci. I toto naše vyprávění o vsích Skuhrovska je vyprávěním o kterékoliv české vsi v obdobných podmínkách. Cílem tohoto úvodního vyprávění je i přiblížení neovlivnitelných životních okolností, které sužovaly zdejší obyvatele. Nelze ani vypsat všechny problémy, které musely generace poddaných každodenně řešit. Mnozí životním útrapám podlehli, ale další nesli jejich životní pochodeň staletími dále – jen díky generacím našich předchůdců stále platí slova české hymny. Oni svoji rodnou hroudu věrně milovali, oni ji neopouštěli ani když se museli vzdát po otcích zděděné víry. Oni o své lásce k půdě vzletně nemluvili, oni ji v potu tváře po staletí zúrodňovali, aby uživil národ. O to smutnější je pohled na to jak pralesu vyrvanou půdu, jimi v potu tváře po staletí zúrodňovanou, my stále více pokrýváme stavbami či asfaltovými a betonovými koberci. Nevážíme si krásy přírody ani mozolů předků. Oni snad neuměli číst z učebních knih, ale oni uměli číst ze zelené louky i květu chudobky, oni slyšeli vodu hučet po lučinách i bory šumět po skalínách, oni uměli naslouchat vyprávění rodných chaloupek i podorlické přírody – a to když se nenaučíme je to začátek našeho konce.

V celonárodní historii sice nesehrály Orlické hory žádnou významnou roli, ale o to měly větší význam pro zdejší obyvatele. Přes jejich vrchy navždy odcházeli pronásledovaní poddaní do Pruska, přes jejich vrchy přicházela nepřátelská pruská vojska, přes jejich vrchy přejížděli formané vyvázející i přivázející zboží – přes jejich vrchy pulzoval normální život z obou stran. Předvěká orlická krajina vyhlížela zcela jinak než dnešní, kdy se na její proměně podílely stovky generací našich předků. Vzhledem k drsnějšímu podnebí podorlické krajiny se její doosídlování dotvářelo až v první polovině 14. století, v období králem nařízené velké kolonizace pohraničních území. Od masivu hraničního hřebenu Orlických hor se táhly hluboké hraniční hvozdy, které se do 12. století nesměly kácet. Hradby byly v orlickém hraničním hvozdu stavěny jako součást bezpečnostního řetězce státu a pro bezpečnost provozu zdejších obchodních stezek. Ve velké většině nebyly tyto hraniční hrady prostorné ani pohodlné. Byly stavěny na chráněných ostrozích pro bezpečné zastávky v hraničním hvozdu. Hradní páni se nezabývali polním hospodářstvím, ale nechali se vyživovat robotními povinnostmi poddaných – pracovními, naturálními i finálními. Proto si povolávali tzv. usazovatele (latinsky – lokátory), aby jim přivedli osídlence a zakládali podhradní vsi.

Prvním úkolem přistěhovalců bylo vykloučení hraničního pralesa pro výstavbu nové osady, což řídil lokátor. První jejich stavbou byla větší opevněná budova, kde zprvu všichni společně bydleli a měli bezpečně ustájený dobytek. Postupně si každý osadník vybudoval první svoji kolonizační chýši a postupně opouštěli opevněnou stavbu (obecně nazývanou hradem), která se stala obydlím lokátora. Tehdejší osídlenec se musel hodně lopotit a přestát hodně hladu a těžkostí, za což musel nejdříve svému feudálu zaplatit tzv. „podaj“. Když se lopotně usadil měl pro něho feudál přichystány robotní dávky a povinnosti. První osídlenecké chatrče byly velmi chudé – co les dal a sám osídlenec dokázal (pozdější horské roubené chalupy byly útulné a svým způsobem výstavné. Byly stavěny s vkusem, řemesnickým umem a citem pro krásu. Svým umístěním a výzdobou dotvářely krásu podorlické krajiny). Lokátor, první obyvatel neobydlené krajiny, určoval podobu příští vsi a spravedlivě rozdělil půdu mezi zájemce, které si byl povinen přivést. Prvořadou jeho povinností bylo zajištění zásobování vodou, proto nejdříve probíhala kolonizace na příhodných místech poříčí řek vzhledem k přístupnosti, bezpečnosti a získávání obživy. Kolonizující na vymýceném místě klučili pařezy a vykloučenou půdu přeměňovali v „kopaninu“, která byla letitým kopáním zúrodňována.

Zprvu byla půda po využití opouštěna a zúrodnována další. Na opuštěné půdě vznikla porostlina, která se žhářením opět zúrodnovala. Se zakládáním stálých osad vznikala potřeba pevné orniny a systém žháření byl nahrazen trojpolním tj. asi třetina ozimů, třetina jařin a třetina zůstávala úhorem. Při tehdejšímu způsobu střídavého úhoření a žháření nebylo snadné na půdě vyrvané pralesu hospodařit, protože neustále zarůstala divoce rostoucím hlozím. Za rok ležení ladem se změnila v porostlinu, která se pracným kopáním musela odstranit. A protože hlavní obživou osídlenců byl chov dobytka vznikala potřeba luk a pastvin, které musely být také neustále klučeny. Pokud kmetci (selský) grunt zůstal nějaký čas neobsazený, jeho pozemky se rychle měnily v porostlinu. I přes pracovní snahu prvotních obyvatel nebyla dlouhá léta po vymýcení lesů orná pole (plužina) dostatečně zúrodněna - úroda byla malá a hodně se pastevničilo. Tehdejší velká plocha lesních pastvišť, úhorů a porostlin dovozovala pěstování velkého množství hovězího, a to i bezzemkům, protože se páslo od časného jara do zámrazu.

Orlický hraniční hvozď byl převážně bukový s příměsí smrku a jedle. Následkem rychle postupující kolonizace se od 14. století začala jeho rozloha a skladba měnit, což bylo ovlivněno rychlým zvyšováním lesní těžby užitkového dříví. Na již zcela vytěžené nížinné lesy začal doplácet hraniční hvozď - nejprve v blízkosti vodních toků a po vytěžení těžba postupovala až do nepřístupných míst. Orlické hraniční vrchy jsou prameništěm Olešenky, Zlatého potoka, Zdobnice, Tiché, Bílé i Divoké Orlice, Bělé (Alby) a Kněžny, které jsou jádrem mohutné vodní soustavy. Všechny na své pouti do Labe sbírají nesčetné množství potoků a potůčku, jimiž jsou orlické vrchy i kotliny protkány. V blízkosti těchto životodárných vod pronikali nově přicházející osadníci stále výše do hraničního hvozdu, který klučili a mýtiny osidlovali. Svoji osidlovací činností spoluvytvářeli podobu vznikajícího panství, které se táhlo v úzkém pruhu od Litohradů až po zemské hranice. Hrad Skuhrov byl založen koncem 13. století, jako součást řetězce obranných hradů v hraničním hvozdu. Svým významem, rozlohou a výstavností se rovnal okolním hradům se stejným určením. Jeho hradiště bylo založeno na dokonale zvoleném místě, na vysokém ostrohu vypínajícím se nad řekou Albou, a cestou podél ní, takže jeho posádka měla dokonalý přehled co se děje pod hradem. Nevelké předhradí bylo ze všech stran uzavřeno hradbami - hradní bránu chránila mohutná čtyřhranná věž, která byla oddělena od hradních sakrálních staveb hlubokým příkopem s odtazitelným mostem. Nevelký čtverhranný hradní palác byl od předhradí též oddělen hlubokým příkopem vytesaným ve skále. Na severním okraji měl nádvoří s obkrouhlou věží, která chránila bránu pod ní. Hradní palác se v té výšce zdál nedobytný, ale po třicetileté válce z něho zbyly jen trosky - „Hrad Skuhrov, ač byl zbudován na homoli vysoké a ze tří stran srázné, nicméně položení nejvyššího v tamější kopcovité a lesnaté krajině neměl. Byl ověnčen kolkol vrchy a stráněmi mnohem vyššími, mezi nimiž za věků nepamětných nadělaly bystřiny horské průrvy, výmolů a těsných úžlabí. Nepadal tedy hrad na žádnou stranu do očí a pocestný jej neuzřel dříve než k němu došel. Tou příčinou stála hradní hlásnice o samotě jsouc oddělena od hradu hlubokým výmolem. Z hlásky té bylo ovšem lze přehlédnouti krajinu na vše strany a kdo buď pěšky, buď koňmo, se k hradu blížil nemohl ujíti zrakům hlásného, jenž dával určené návěští na hrad, takže osádka po rozdílných zvucích nejen dle počtu, ale všeho způsobu příchozích se mohla dovtipiti. Než chtěl-li kdo přilouditi se k hradu nepozorován, z jedné strany mohl tak učiniti, neb od severu se táhla po stráni, až na malý kousek od hradu, smrčina vybíhající z lesnatého úvalu, kdež na skále čněly hrady klečkovské. Až podnes svědčí zbytky zřícenin o pevnosti zdejšího sídla. Dvojitý příkop s dvojitým náspem objímá ze tří stran na způsob podkovy skalnatou tvrz, kteráž náležela ze tří dvorců zvedacími mosty spojených a k nimž bylo přístupu leč po příkré silnici lesnatou stráni se vlnící. Avšak tady před prvním dvorem se šklebila hluboká propast, přes níž vedl dřevěný most, kterýž arcit' za případu obléhání může býti odtazen.“ Není však cílem našeho vyprávění věnovat se historii vzniku zdejších hradů, ani posloupnosti jejich pánů, ale naopak z útržkovitých písemných zpráv o životě jejich poddaných si zde budeme sestavovat mozaiku vzniku osídlení a života jejich poddaných. Oni to byli, kteří svým potem budovali jejich panství, oni je živili, oni rozšiřovali jejich majetek, ale hlavně oni založili naše vsi a oni zúrodnili půdu, která nás živí. Zasadili své chaloupky citlivě a sladě s přírodou do zdejší romantické podhorské krajiny. Ty chaloupky a vsi, které se staly našim rodištěm a většinou i bydlštěm, ty chaloupky a vsi, které se staly na celý život našim duševním nezapomenutelným domovem.

Prvním vykonavatelem samosprávy vzniklé vsi byl její zakladatel, povoláný osidlující feudálem. Jeho hlavní povinností byla evidence poddanských usedlostí, jejich obyvatel, robot, dávek a poplatků. Se zvětšováním vsi měl určeny i přísedící konšely. V 17.století byly menší sousedící vsi spojovány pod jednu rychtu pojmenovanou dle střediskové vsi (na Skuhrovsku byly zřízeny tři rychty - skuhrovská spravující obce Skuhrov, Hraštice, Debřece, Horní Lukavice, Proloh, Rybníčky a Novou Ves. Pod správu rychty svinecké podléhala Svinná, Beranec, Brocná, Víška se samotami u Hlinného a Roudného. Rychta kvasinská spravovala Kvasiny, Hamernici, Ještětice, Nové Dvory a Litohrady). Vykonavatelem nižší samosprávy v střediskové rychtě byl vrchností jmenovaný rychtář (z německého der Rychter tj. soudce – jeho obydli, zv. Rychta, bylo sídlem obecní samosprávy), který byl vykonavatelem jejich vůle a prostředníkem mezi poddanými a vrchností. Jelikož se účastnil úředních jednání na vrchnostenských „kancelářích“ musel být znalý písma, venkovského práva a chodu svěřené rychty. Býval osvobozen od všech robot, dávek a platů – menší úlevy měli i přísedící konšelé. V nížinách byly dědičné svobodnické rychty obvykle bohaté. V zdejších podhorských podmínkách s osadami kolem deseti osedlých by svobodnickou rychtu neuživili. Rychtář s konšely spravoval obecní majetek, vykonával místně policejní, mravnostní, bezpečnostní i požární pravomoc. Dozíral, zda se ve vsi nezdržují nehlášené osoby, neprodává se cizí pivo a kořalka, nevaří-li se tato neoprávněně, nekupuje-li se cizí maso, mele-li se v určeném mlýně, zda se neposílají děti na robotu, nehrají hazardní hry a nevysedává se všední dny nad obýčej v krčmě, zda chodí sousedé i s čeládkou řádně do kostela, zda neklejí a nezlořečí, či se v krčmě neperou, zda na jaře čistí stoky, zda je psům useknut kousek přední tlapy, aby nehonily panskou zvěř či zda tuto někdo nepytláčí. Urovnával spory mezi sousedy, pro vrchnost vybíral o svatém Havlu a Jiřím úroky, pro stát kontribuci a vůbec činil vše pro dobrý chod obce ke spokojenosti vrchností (r.1636 byl ve Skuhrově rychtářem Václav Štěpán a v Brocné Matouš Troják. Roku 1651 to byl ve Skuhrově čtyřicetiletý Matěj Marek).

Většina zdejších vsí byla založena jako podhradní osady hradu Skuhrova či jako součást vrchnostenských hospodářských dvorců. Jejich úkolem bylo zajišťovat veškeré zázemí své vrchnosti robotní pracovní povinností, dodáváním potravin, masa, spotřebních věcí, krmiva pro koně, odvodem platů i provoz újezdních dvorců. Proto bylo zřizování a rozšiřování podhradního osídlení životní nutností hradního pána. Ve 14.století byla podhradní osada Skuhrov povýšena na městys a zřejmě obdařena výsadou k pořádání trhů. Zdejší téměř horské osídlení se jen pomalu zvyšovalo, a tím docházelo k občasným přesunům příslušností roztroušených osad a samot k správním rychtám, později obcím, a jejich správním spojování.

Do 12.století byl náš český rolnický stav svobodným majitelem půdy se „zemskou robotou“ tj. s povinným manským platem k vrchnosti za ochranu před nepřítelem. Od 13.století nastupovalo německé feudální zřízení s manskou podřízeností a šlechtický stav si začal přivlastňovat rolnický stav a jeho majetek. Ze zemské roboty se postupně začala vyvíjet robota osobní (robotou byl povinen každý muž od 18 let do 55 let, každá žena od 17 do 50 let - děti od 13 do 18 let byly povinné lehčími pracemi a pasením). Usnesením zemského sněmu bylo 14.března 1487 uzákoněno poddanství selského lidu a zákaz jejich volného stěhování z panství na panství. Veškeré robotní povinnosti a dávky byly vedeny ve vrchnostenských urbářích, které jsou mnohdy jediným a zcela nenahraditelným prvotním střípkem do sestavování publikace o osídlení krajiny. Pro tyto vrchnostenské urbáře byli rychtáři povinni zapisovat vše potřebné pro určení platu k vrchnosti a bohužel bylo podřadné uvádět ženu, její rodné jméno či počet dětí. Tyto soupisy nebyly průběžné, takže některé děti již nežily, další se ještě nenarodily a do dalšího soupisu byly již dospělé a mimo rodinu (dětská úmrtnost se považovala za normální jev a jejich narození, a tím méně úmrtí, se mnohdy ani nezapsalo a ani v rodinách, při tehdejší četnosti dětí a tím i jejich věkového rozdílu, se o tom mnoho nemluvalo). Do povinného číslování domů a zvolení neměnného příjmení (za Marie Terezie) jde v urbářích hlavně o křestní jména a nespolehlivá příjmení. A i když musel každý již mít neměnné dědičné příjmení, a dům popisné číslo, byly všechny tehdejší vrchnostenské soupisy vždy jen soupisem povinných poddaných (mnohé zápisy se zachovaly jen s nepřesnými fragmenty údajů - zde také záleželo i na pečlivosti či úplatnosti jejich pisatelů).

S opuštěním skuhrovských hradů se zdejší osídlení do 20.století nijak závratně nezvyšovalo. Způsobovala to horská poloha a její drsné podnebí. Zdejší obyvatelé ještě v 19.století trpěli nouzí. Horská políčka starým způsobem obhospodařovaná nedokázala rolnickou rodinu uživit a tak hospodáři s potahem se více zabývali povoznictvím než obděláváním polí a bezzemci se odstěhovali do průmyslových měst (ve Skuhrově ještě r.1915 byly jen čtyři patrové budovy - zbytek byly nízké roubené doškové chaloupky, v lepším případě kryté šindelem. Jejich hospodářská příslušenství byla velmi skrovná). Vzdělanost dětí Skuhrovska umožňovala blízkost rychnovského gymnázia, kam mohli docházet. Roku 1897 koupili bratři Porkertovi Růženinu Hut' a postupně i tzv. Sejkorovnu a Lerchovnu. Všechny provozovny se snažili rozšířit, čímž vznikala na Skuhrovsku zaměstnanost. To se již vydělávalo, což i u dělnictva přinášelo stavební ruch v podobě stavění domků s řemeslnými provozy. I u rolníků se hmotné poměry zlepšovaly a i na osadách se stavělo a vylepšovalo bydlení. Vzhledem k značnému zvýšení výnosů bylo nejdříve třeba rozšíření chlévů, úložných hospodářských budov a přístodolků pro zemědělské stroje.

Nad podorlickým krajem běžela léta a čas mnohé měnil. A jak se měnil vzhled a velikost prvotních vsí měnila se i příroda kolem nich. Kdysi neproniknutelný hraniční hvozd ustoupil nivám a plužině, a tím se krajina kolem zdejších vsí stávala zemědělsky využívanou. Slibný rozvoj zdejšího osídlení (po prvních kolonizačních obydlích) byl přerušen třicetiletou válkou, rekatolizací a pruskými válkami s následným vyliďněním podorlické krajiny v důsledku silných exodů zdejších poddaných do Pruska, čímž bylo solnické panství oslabeno (již r.1547 byli z celého panství vypovězeni Čeští bratři). Násilnou rekatolizací se kolem r.1628 pro víru vystěhovala velká část obyvatel – další část se stala obětí četných nájezdů vojenských tlup.

Zklidnění s postupným zalidňováním v Josefsinské době sebou přinášelo další etapu rozvoje podorlického venkova. Ale již po několika desetiletích se začaly ukazovat rozdíly mezi výsledky tehdejších hospodářů (některému se nedařilo a musel statek uprdat či opustit, jiný jej koupil či svatbou rozšířil. Když jejich děti dorostly buď se statek rozdělil a přibýly chalupy neb se dva statky spojily a vznikl výstavný statek. Toto také ovlivňovaly nařízené dobové trendy tj. že se dodržovala nedělitelnost rodinného majetku - v některých dobách pro nejstaršího v jiných naopak – sourozenci odešli dobrovolně do služeb, aby jejich rod nezchudl, v jiných dobách se naopak dělilo mezi děti a chudla celá osada). Prvotní vesnická obydlí byly roubené chaloupky kryté došky s velkou světnicí, menší komorou a chlévem se stodůlkou. Za vlády Marie Terezie a Josefa II. bylo z bezpečnostních důvodů nařízeno povinné zřizování zděného středu s ohništěm, pecí a zděným komínem, případně s tzv. černou kuchyní (od té doby novostavby roubených chaloupek začínaly vyzdéním střední části s komínem k čemuž se přistavovala roubenina). Během 18.století dosluhující roubení bylo již nahrazováno zděním z opuky a chaloupky byly rozšiřovány již o kamenné přístavky (původní hlíněné dusané podlahy, které se pro neděli pokrývaly chvojí či slámou, byly nahrazovány opukovou či cihelnou dlažbou – v světnicích dřevěnou. Protože se trámové stropy nenahazovaly musely se vzhledem k otevřenému ohništi drhnout jako podlahy).

Rozdělováním (či odprodejem půdy) se původní statky zmenšovaly a v rozšiřující se v původně selské osadě se rozšiřovala skupina tzv. zahradníků a jejich dělením chalupníků (vrchnostenské dělení na skupiny dle velikosti pozemků a tím k určení výše a rozsahu robotních povinností – selský statek čili osedlý měl potažní robotu, selská zahrada ruční robotu a selská chalupa polovinu ruční roboty tzv. zahradníka. Za jednoho osedlého se počítali čtyři zahradníci či osm chalupníků. Pozdější dělení – velkostatek, statek, střední rolník a malorolník, který se živil jako námezdní dělník). Odklonem od úhorového hospodaření, zvyšováním úrodnosti, scelováním pro snadnější obdělávání (mnohdy i zchudnutím) začal všeobecný trend pozemky vzdálené, rozměrově a náročností na obdělávání nevýhodné, odprodávat zájemcům o půdu, kteří si na nich stavěli nová obydlí (zase v provedení poplatnému zvyklostem v době vzniku, účelu, potřebě a možnostem tehdejšího stavebníka). Tímto vznikaly satelitní samoty.

Druhou etapou hromadné výstavby bylo zalidnění během 18.století, které si vyžádalo rozvoj výstavby. Ta se již dělila dle mohovitosti stavebníka - na ojedinělé kamenné domy a většinové roubené chalupy prostých lidí - pro ty byla těžce vydobytá účelová chaloupka cennější než zděděný zámek pro šlechtice. Jedinou rozmařilostí bylo řemeslné provedení prkenných stítů a květnatost nápisu na záklopovém prkně (což bylo jediné čím se chaloupky lišily).

Při tehdejší skromnosti umožňovaly přístavky chaloupek přivýdělek bydlením více rodin. Přibývalo malých polí a malých chaloupek – podhorský venkov chudl (u vrchnostenských domů byly došky nahrazovány štípaným šindelem – u poddanských chaloupek byly alespoň doškové střechy ukončovány šindelovým hřebem). Od poloviny 19.století byly stářím či ohněm zničené roubeniny již nahrazovány prostornějšími stavbami zděnými z opuky a cihel „na bláto“ tj. hlínu rozmísenou s vodou a trochou vápna. V druhé polovině 19.století se již každý mohovitější snažil nahradit nízké roubenky vzdušnými, prostornými stavbami z pálených cihel a pískové malty, již kryté taškami (kdo se nemohl pustit do novostavby, což byla většina, se alespoň snažil zpevnit roubené stěny výměnou základových trámů a jejich sešroubováním mezi příčné trámce a nevelkými přístavky rozšířit obytnou plochu. Později bylo snadno hořlavé doškové krytí nahrazováno lepenkou. Tyto přestavby prováděla spíše nastupující generace – pro staré byla stále roubenka s doškovou střechou oproti studené kamenině teplejší a útulnější).

Základním zdrojem obživy zdejších obyvatel bylo rolní hospodářství, domácí tkalcovství, potřebné služby a řemeslné provozy, což určovalo stavební vývoj zdejších obydlí. S nastupujícím 20.stoletím se již skladovací hospodářské budovy (mnohdy včetně chlévů) začaly stavět jako samostatné budovy. S úpadkem tkalcovství mizely z obytných světnic tkalcovské stavy a pracovní kouty, které často zabíraly téměř celou plochu světnice. Rozvojem a mechanizací řemesel se z obytných světnic přestěhovaly i řemeslnické provozy do stavebně samostatných dílen či šenkovní kout v obytné světnici selské roubené krčmy se přeměnil v hostinec s lokálem.

Se vznikem republiky, potřebou nakrmit válkou vyhladovělý národ (a hlavně nástupem mladé generace) se začaly houfně rozšiřovat hospodářské budovy a řemeslné provozy. Postupně začaly nenávratně mizet i dosluhující doškové roubenky. U malozemědělského trendu – vše pod jednou střechou – se pro šetření zemědělské půdy získávaly skladové prostory zvyšováním chalup o tzv. půlštok, kdy se přestavba a modernizace chalupy prováděla v několika etapách dle možností a průbojnosti stavebníka. V první etapě se vyzdily dostatečně vysoké nárožní pilíře pro zřízení nové střešní konstrukce s taškami, která více než plně zakrývala stávající chaloupku (toto řešení podporovala náročnost a nákladnost přeměny staré doškové střešní konstrukce na taškovou – snadněji se prováděla proměna na lepenkovou, která však byla náročná na údržbu a později byla i znakem chudoby). Potřeba zlepšení rolní živnosti nutila k přednostnímu zřízení chlévů a stodoly vyzdění mezi pilíři a k rozšíření skladových prostor v půlpatře – před obytnými prostory.

Třetí etapu si vyžádalo všeobecné dožívání a vybydlení původních roubených chaloupek, zvýšené nároky na bydlení, odklon od dřeva k dostupným moderním stavebním materiálům a hlavně pokrok doby a nástup nové generace, která již nebyla svázána těžkostmi svých nevolnických či robotnických předků. Tato generace synů hospodářů radujících se ze svobody a z možnosti pracovat a rozhodovat o svém osudu i majetku (bohužel poučená první světovou válkou) určila trend prvorepublikové vesnické zástavby (samozřejmě vždy všechny stavební etapy prolínaly mnohdy letitými meziobdobími se stavební nečinností zaviněnými danými okolnostmi). Slibný prvorepublikový stavební rozvoj byl násilně přerušen druhou světovou válkou – tím se mnohde u nových hospodářských budov dále krčila stará obytná chaloupka či zpod mohutného krytu prosvítala mezi zděnými pilíři bílá vymazávka roubeniny. Následná poválečná kolektivizace přinesla výstavbu dvougeneračních domů s garážemi (vybudovaných ze stávajícího objektu či nevyužitých hospodářských prostor a chlévů). S dostupností stavebního materiálu začaly v druhé polovině 20.století vznikat novostavby i na zemědělské půdě. Starší uvolněné objekty postupně přecházejí do vlastnictví městských obyvatel již jen jako rekreační. Tento trend modernizuje vesnickou zástavbu a zachraňuje pro budoucí mnoho venkovských objektů (včetně obtížně dostupných samot), které by jinak nenávratně zničil zub času neb necitlivá přestavba přetvářející typická venkovská osídlení v stísněná sídliště.

Závěrem všeobecného přiblížení o zdejším osídlení je třeba zmínit obávanou metlu drobných venkovských rodin – každoroční rekrutu (osvobození byli samostatní hospodáři a jejich nejstarší synové. Rekruty určovala vrchnost, která se často takto zbavovala provinilých či trestala otce. Pokud se vypaní rekruti v době odvodů nestačili včasným odchodem bezpečně schovat byli většinou v noci dráby pochyťáni a dopraveni k určeným plukům – do r.1800 byla vojenská služba celoživotní, později dle zbraně 14 či 10 let, potom 7 let, a koncem 19.století byla snížena vojenská služba na 3 léta).

Skuhrovská farnost.

Zdejší farnost je uvedena v soupisu farností z r.1350, což znamená že zde byl veřejný kostel, kněz a zpěvácký chór a samozřejmě dostatek vsí a obyvatel (v popisu skuhrovských hradních budov se též uvádí samostatná kostelní stavba). Skuhrovský farní kostelík sv.Jakuba stával v lesnatém svahu a říkalo se mu „Svatý Jakub v háji“. Popis Skuhrova po třicetileté válce: „*Nahoře pustý hrad a dole čtvero chalup. Nad nimi kostelík dřevěný sešlý, bez fary, se starou zvonici se čtyřmi zvony – dva menší asi centýř těžké, třetí do čtyř centýřů a největší hodně přes.*“). Roku 1715 se majitelé panství, Otcové Karmelitáni, rozhodli ke stavbě nového kostela se hřbitovem na plošince těsně pod vrcholem opukového kopce, kde byly věkovité lípy. Až při kopání základů bylo zjištěno, že na této plošince je místo očekávané pevné skály hluboký hliník. Tak hluboký, že se při hloubení základových rýh nedostali na tvrdý podklad a kostelní základy museli postavit na zatlučené dubové piloty. Přes tyto obtíže byl základní kámen nového kostela posvěcen 25.června 1715. Dle zápisu byla zde skácena mohutná lípa, jejíž pařez je svojí půlí v chrámových základech a půlí co stojí Mariánský oltář. Na protější kostelní straně byla skácena další silná lípa se studánkou v rozložitém kořenovém systému (z lípy o průměru 10 a půl lokte byl vyroben oltář a lavice. Když byly mladým Dohnálkem z Brocné a Křištofem (služební pacholek u Pavla v Kvasínách) pracně její kořeny vykopány, voda se ze studánky ztratila zřejmě do základových rýh). Nový kostel byl vysvěcen karmelitánským převorem 23.října 1718. K skuhrovské farnosti byl přifařen Skuhrov, Debřece, Hraštice, Rybníčky, Proloh, Nová Ves, Hamernice, Pičberk, Svinná, Brocná, Ještětice a horní část Kvasin (na stavbu kostela byly rozebrány hradní zdi a bašty pod ním. Přestože kostel neměl pevný základ byl zastropen klenbou, což se záhy začalo projevovat zlověstnými puklinami stropní klenby – zvonová věž se rozestoupila zcela. Když nepomohlo stažení železnými sponami byla klenba shozena a chrámová loď zastropena rovným stropem).

V tomto idylickém zákoutí nad Skuhrovem je pro vnímavé stále cítit závan zašlých časů – vždyť celé generace rodáků jsou celoživotně spojeny s tímto zákoutím. Stačí vyjít procházkou na kopeček a cestou vzpomenout, že po staletí velká většina farníků absolvovala tuto cestu jako malý pohánek ke křtu, že tudy později za každého počasí kráčeli jako děti do školy či jako sedření a ustaraní rodiče do kostela. A o pár let později se již jen namáhavě šourali jako dědečkové a babičky, ale na svoji poslední cestu k věčnému odpočinku na zdejší Svaté pole se již všichni vezli. Zde stačí pohlédnout na starou kamennou farní budovu se studní s okovem a již slyšíte skřípání řetězu s dřevěným vědrem plným vody. Vidíte hospodářský ruch fary či faráře jak kráčí ke kostelu neb ke škole. Ze školy slyšíte zpěv národních písní či dětský smích rozléhající se do údolí. Projděte v zadumání hřbitovem a každé jméno na pomníku vám připomene co dobrého za života učinil. U již nevyužívané márnice si vzpomeňme s jakou láskou, radostí a odříkáním byla budována. Při pohledu na zavřené zvonové otvory vzpomeňme kolik lidského odříkání bylo vloženo do pořízení nových zvonů, které lidská zloba přelila v smrtelnosné hlavně. Pokorně vejďme do chrámové lodi, která nám připomene všechny oběti prostých horských věřících (její stažení železnou páskovinou svědčí o úsilí kolem stropní klenby). Mohutné věžní základové zdi drží přistavěným podlažím zvětšený kůr se starodávným varhanním stolem s postranními skříněmi s 728 píšťalami. Vše zde dýchá staletími a potem našich předků, kteří dokázali ve zdi věže si vytvořit intimní prostor malé kaple k modlitbě či zamyšlení.

Posloupnost farních pastýřů během druhé samostatnosti skuhrovského farního okrsku:

- r.1784 – P. Václav Mervart – dosavadní solnická filiálka se opět stává samostatným farním okrskem,
- r.1786 – stavba roubené farní budovy z velikého polomu r.1785 – dosud bydlel farář v chalupě po Cantorovi,
- r.1827 – roubená fara rozebrána a postavena kamenná – na mýtinách po polomu vytvořena farní zahrada,
- r.1807 – P. Jan Špatenka,
- r.1813 – P. Josef Kubín – založil r.1837 první farní pamětní knihu,
- r.1853 – P. Josef Ehrenberger – známý spisovatel, založil r.1858 druhou farní pamětní knihu,
- r.1860 – P. Petr Henč – generální oprava kostela,
- r.1888 – P. František Košťál – známý spisovatel,
- r.1909 – P. Ludvík Jelínek – předtím 18 let zdejší kaplan,
- r.1915 – P. Josef Pecháček,
- r.1943 – P. Josef Hubálek,
- r.1953 – P. Václav Schoffel – s ním skončila samostatnost skuhrovského farního okrsku.

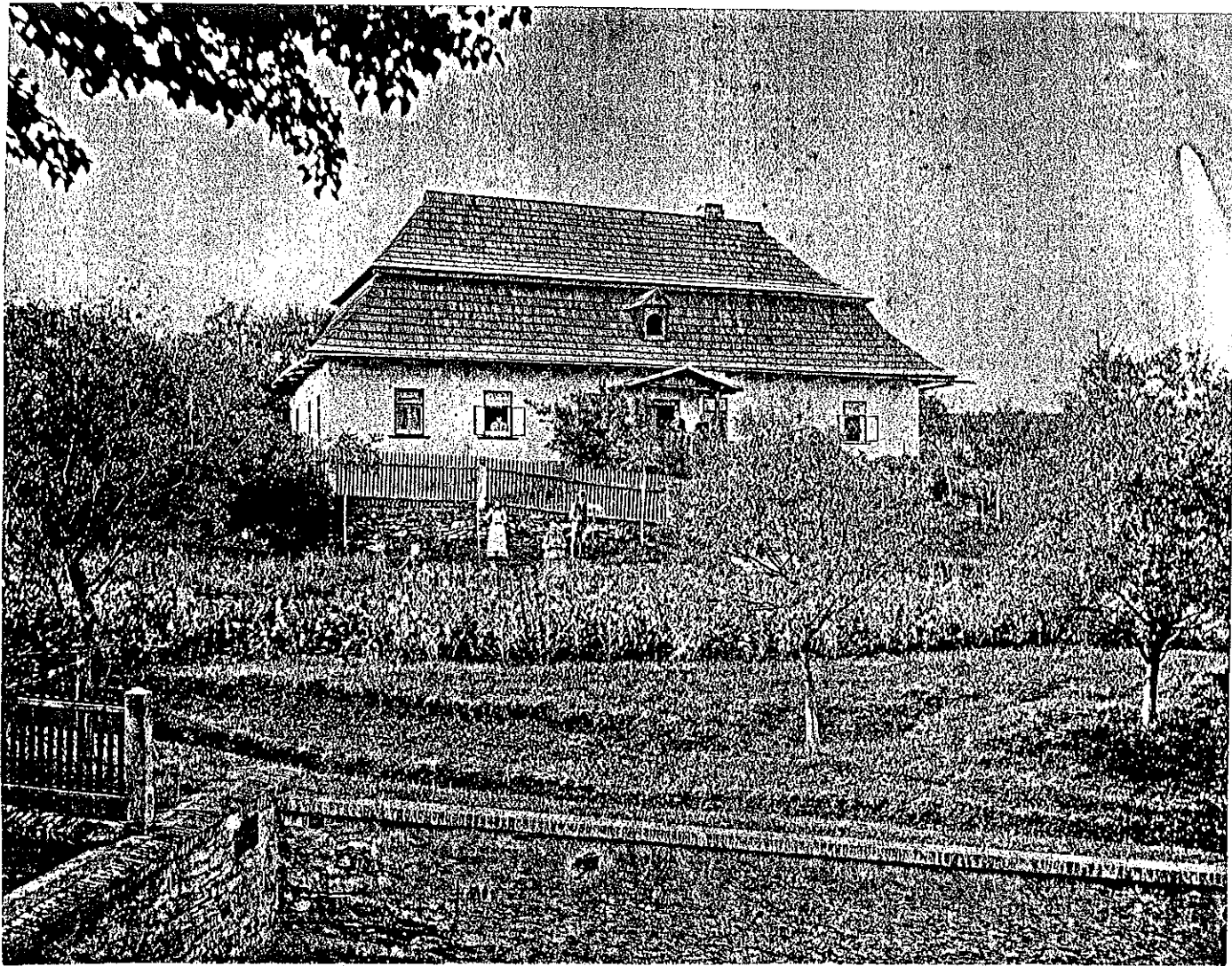
Skuhrovský kostel si zachovává původní vzhled – jen cibulovité věže byly při opravě střechy změněny na jehlancovité. Při opravě zchátralého hřbitovního oplocení byl zřízen hlavní vchod v hřbitovní zdi proti vchodu do kostela, kde byla odstraněna původní dřevěná předsíňka (nejdražší hřbitovní pomníky - Lerchův náhrobek s mozaikovým křížem byl zhotoven v Drážďanech. Figurální část Porkertova náhrobku byla modelována v hořické sochařské škole a odlita v pražské umělecké slévárně. Kamenné části Porkertova pomníku byly vyrobeny v Plzni). Téměř 300 let stojí tento kostel sv. Jakuba Většího jako kamenný svědek lidské pomíjitelnosti. Jeho zvonová věž nás jako vztyčený varovný prst volá k návratu do náboženského života, který by bránil rychle sílícímu násilí.

Vejděme mezi starodávné chrámové zdi, z nichž stále znějí pronášené prosby či poděkování a vzpomeňme množství lidu, které duševně posíleno odcházelo do všedních starostí. Nedovedeme ocenit s jakou vnitřní radostí se naši předkové scházeli ze vzdálených horských samot do tohoto zátíší se zbytky starodávného hradu – vždyť to byla jejich jediná radost při tomto jediném vybočení z celotýdenní dřiny. Zvláště v neděli bylo v kostele pravidelně plno. Ženy kvůli vaření chodily na ranní a tatínkové s dětmi na velkou. V lavičce u sakristie (určené pro patrona kostela), spolu se ženatými členy rodiny, sedávala paní Porkertová s nápadně velkými modlitbami v rukou. V chrámové lodi sedávali v pravých lavicích muži a v levých ženy, s tím že v prvních lavicích sedávala místní ženská honorace jako továrníková Lerchová, paní učitelová v čepci či velkém černém šátku na hlavě a tlustou modlitební knížkou pod pažďí a několik dalších dam. Na kruchtě vpravo bylo místo pro zpěváky a pro skuhrovskou mužskou honoraci, která dolů nechodila. Vlevo od varhan sedávali někteří vesničtí muži.

Funkci ředitele kůru zastávali učitelé, jako jediní hudebně vzdělaní. Učitel Holeček hrával na varhany, housle, flétnu a klarinet. Ve všední dny zpívali věřící za vedení varhan a spolu-zpěvu varhaníka známé kostelní písně – v neděli se prováděly latinské mše a to bylo na kruchtě jako v úlu. Pan učitel přebíhal od hudebníků ke zpěvákům, aby jim dal smyčcem takt a dle potřeby doprovázel na varhany či housle. Tehdy se kostelní hudba i zpěv prováděly většinou bez důkladnějších zkoušek a panu učiteli se perli pot na ustaraném obličeji, aby vše dobře dopadlo. Varhanové měchy šlapal hrobař Vařák za pomoci školáků, kteří občas zapomněli včas sešlápnout, což hned varhany žalovaly svými skomírajícími zvuky. Hlavními zpěvačkami na kruchtě byla Františka Wildmannová, dcera slévačského mistra z Růženiny Huti, Žanka ze školy, skuhrovská mlynářka Krulichová a Daníčková z Březiny na Nové Vsi. Ze zpěváků nejvíce vynikal svým vřeštivým hlasem podučitel Kučera, který hrál i na varhany neb za hudebníky vířil paličkami na dvoudílném bubnu. Dále zpíval Cvejn z Hraštic, vypomáhali i ti kteří noty neznali a dle potřeby i školní děti či o prázdninách studenti. Na housle hrával doberský učitel Kulíř s lukavičským učitelem, na flétnu skuhrovský mlynář Krulich, na klarinet Preclík z Proloha, na lesní roh hamerník Váňa, na trubku kvasinský bělič Lenfeld a na velkou bashornu Trojan z Debřecké samoty (s touto kostelní činností byla spojena i účast na Božitélovém průvodu, procesích a pohřbech – zde si měly školní děti za zpěv možnost vydělat pár tolik potřebných krejcarů).

Velmi živo bývalo o pouti sv. Jakuba – zvláště slavná mše v kostele (a alespoň ve dvou hostincích muzika). To v přeplněném kostele sloužil pozvaný známý kněz z okolí za asistence místního faráře, bohoslovce Dohnálka ze Slavěnky a Bartoše z Hraštic. Velkou přitažlivost pro zdejší lid mělo pozvání skaleckého kaplana P. Pavla Rozínka, svineckého rodáka. Po varhaním ukončení poutní mše se všichni z kostela vyhnuli ven mezi kramářské boudy s různými svůdnými pamlsky a hračkami - dole u mostu býval kolotoč a střelnice. Házely se dva krejcarý na výhru párku s hořicí, kupovaly láčenky se čtvrtkou láku, cukrové lahvičky se sladkou rosolkou, laciné hračky, tahací veverky, ústní harmoniky či pistolky s kapslaty. Děti dostávaly na pout' dvacetník s dlouhou domluvou, aby vše neutratily (aby se mohly svést zadarmo na kolotoči musely jej nejdříve roztáčet - diváním se na roztočený kolotoč a točením se na něm, i přeplněním nezvyklými mlsy, se jim často udělalo špatně od žaludku, čemuž rychle odpomohly někde stranou, ať horem či dolem, a šly na to znovu). Po slavné mši si odváděl pan farář na faru k pohoštění přítomné kněze a pozvané hosty – stejně tak odváděl pan učitel své hosty. Kam se poděly tehdejší časy přátelské družnosti a upřímné svornosti ?

Ty skuhrovský kostelíčku, stojíš pěkně na vršíčku.....

Prvotní školství Skuhrovska.

Zakladatelem školství byla církev. Zprvu ojedinělé školy při biskupských chrámech vzdělávaly děti vysokých hodnostářů vyšší šlechty (pokud měly jejich rodiny zájem). Vyšší školy tzv. „učení“ byly při arcibiskupských kostelech (zde si musíme připomenout, že ještě zakladatel pražské university, Karel IV., byl jedním z mála gramotných panovníků světa - ovládal slovem i písmem sedm řečí a dokonce napsal Karlovu kroniku a další díla). Než se staly dostupnými varhany k vedení aktivního kostelního zpěvu věřících užívalo se chorálního zpěvu školených zpěváků. Proto s postavením kostela byl s duchovním správcem (s plným právem sloužení bohoslužeb) určen i hudební správce a cvičitel nábožných chorů „Cantor či školmistr neb kostelník“. U bohatých děkanátních chrámů měl až stočlennou skupinu cvičené mužské vybrané omladiny „Žákovstvo či ministranty neb kleriky“, které měl i na byt a stravu. Aby je mohl Cantor řádně ve zpěvu vycvičit musel je naučit číst, psát, počítat a sakrální latině. Úkolem tohoto školství byla výchova kostelních zpěváků – to nebylo školství povinné, ale výběrové pro hudebně nadané. Přes nezbytnost Cantora při bohoslužbě nebyl jeho příjem v chudé farnosti k uživení jeho, natož kleriků, proto vzdělával za plat od rodičů i děti, které k Žákovstvu nepatřily. Osvědčením tohoto postupně vznikla při každém farním kostele triviální škola (čtení, psaní, počítání) s výchovou kostelního zpěvu (zprvu bylo vzdělání poddaných pokládáno za škodlivé a kantoři s kněžími byli i ve městech jedinými vzdělanci. Kantoři mluvili, psali i četli latinsky, řecky a německy. Jako školení zpěváci a hudebníci byli regenty chórů, varhaníky).

Prvopočátek školství Skuhrovska musíme klást do doby určení hradního plebána, který by při tehdejší způsobu bohoslužby bez Cantora a Žákovstva zpěvného nemohl bohoslužbu konat. Dle útržkovitých zpráv byla na skuhrovském hradišti vedle prvotního dřevěného kostelíka dřevěná chaloupka „kostelníka či cantora“, kde učil své „Žákovstvo zpěvné“. Za husitských válek fara i Cantor se žákovstvem zanikli a vyučování bylo obnoveno až dlouho po třicetileté válce v oné původní chatrči o jedné světničce. Teprve r.1812 byla místo této sešlé chatrče postavena kamenná přízemní budova o jedné školní světnici. Až r.1879 byla tato školička rozšířena a zvýšena o patro na školní budovu se třemi učebnami, kuchyní a dvěma pokojíky pro učitele a kabinetu pro sbírky, dvorkem se studnou a cvičištěm. Na tuto přístavbu bylo použito 10.000 ks černých struskových cihel z Růženiny Hutí (náklad více jak 5.000 zl. převyšoval finanční možnosti zdejších plátců. Jejich výdělky byly díky malým pracovním příležitostem velmi skrovné - rychle se rozmáhá bída a s neúrodou i hlad. Rolník neměl pro sebe a na výsevek, natož na odprodej a daně s přírážkami byly neúprosné - navíc přišla na zbědované farníky ještě další přírážka na přístavbu školy. S toužebností se čeká na státní zemskou subvenci, která na českou horskou školu ale těžko připadne. Zatímne vyučovali, v hraštickém čp.3 Antonína Cejnara, čp.28 Václava Černého a v čp.8 Jana Černého, řídící Josef Holeček, začínající učitel Josef Matějka a Fr. Paleček jako výpomocná síla. Řídící Holeček se již do nové školy nestěhoval a chodil ze svého hospodářství v Hrašticích do školy pěšky). Škola s kostelem a farou je vysoko nad Skuhrovem, dokonce i nad troskami hradu. K této škole náleží od r.1878 zimní expozitura v Brocné, kam denně dochází od počátku listopadu do konce března skuhrovský učitel (Brocná byla odškolena r.1899).

Prvním známým skuhrovským učitelem byl Jan Javorský (asi od r.1700), po kterém nastoupil jako druhý roku 1715 až 1737 – Václav Peregrin z Turnova - zároveň zvoník, kostelník a hrnčíř. Karmelitánská školní patroni si schopnější žáky brali do Prahy, kde je nechali vystudovat či vyučit ve zdatné řemeslníky, kteří pak na solnickém panství učili či rozšiřovali řemeslnické umění. Jedním ze zdejších dětí, vzdělaných v Praze na učitele, byl od r.

1737 až 1774 – Ondřej Antonín Lukavský ze Solnice, všestranně vzdělaný, velmi dobrý učitel, kronikář, výtečný zpěvák a ředitel kůru. Zemřel v 67 letech - více než polovinu prožil ve zdejší škole.

1774 až 1788 – Josef Lukavský, též ze Solnice, zdaleka nedosahoval vědomostí svého předchůdce – musel odejít kvůli „nedostatečnosti“ a do konce života dělal v Solnici kostelníka.

1788 až 1839 – Václav Bek ze Solnice – výborný učitel i hudebník setrval půl století.

1839 až 1881 – Josef Holeček z Jestřebí, výtečný hudebník a učitel, který i mimo školu cvičil děti ve zpěvu a hudbě, majetnější rodiny mívaly své synky u něho na vychování jako v internátě, mnoho žáků připravoval k dalším studiím. Svým nákladem nechal vykopat studnu u školy, založil knihovnu a mnohé zlepšil – hlavně kostelní hudbu. Byl vyznamenán stříbrným záslužným křížem s korunou.

1881 až 1908 - Josef Valášek z Nového Města n/M řídící učitel (i v důchodu zůstal ředitelem kůru).

1908 až 1922 - Vojtěch Balcar řídící učitel.

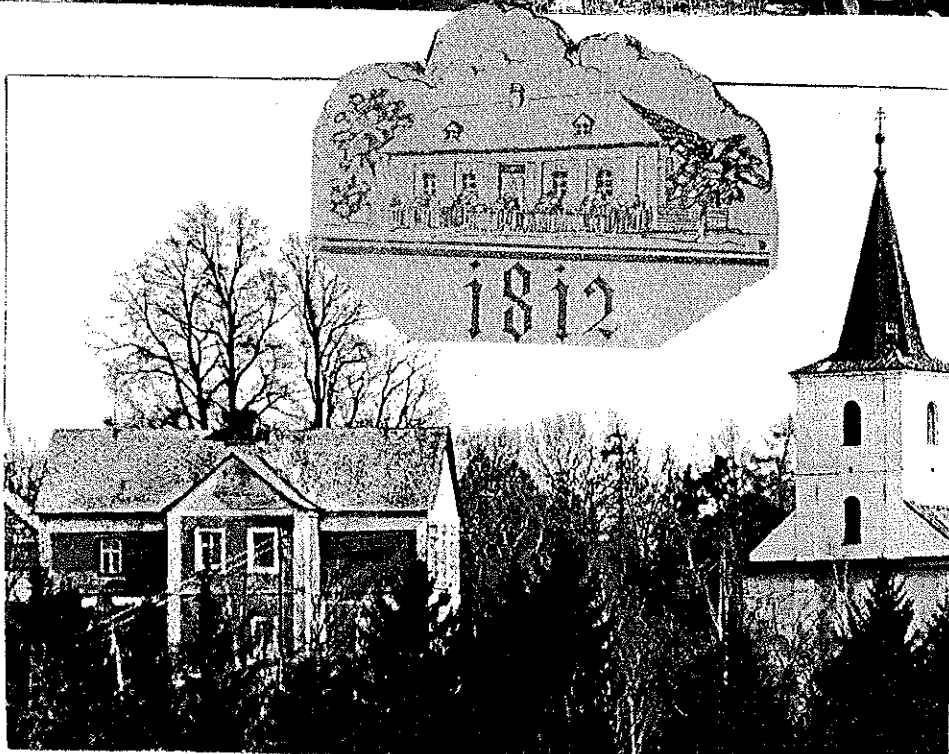
1922 až 1923 - František Mihulka do konkursu zatímnním řídícím učitelem.

1923 až 1926 - Alois Doležal nový řídící učitel (toho roku zemřel ve věku 38 let).

1926 - Josef Kos nový řídící učitel.

Tabulka žáků skuhrovské školy v předposledním desetiletí 19.století.

školní rok	tř.	pohlaví			národnost						náboženství					
		chl.	d.	cel.	česká			německá			katolíci			židé		
					ch.	d.	cel.	ch.	d.	cel.	chl.	d.	cel.	ch.	d.	cel.
1880	I.	65	77	142												
	II.	37	43	80												
	III.	61	47	108												
celkem		163	167	330	163	167	330	-	-	-	163	167	330	-	-	-
1881	I.	81	86	167												
	II.	38	26	64												
	III.	45	31	76												
celkem		164	143	307	160	143	303	4	-	4	164	143	307	-	-	-
1882	I.	75	62	137												
	II.	44	46	90												
	III.	74	49	123												
celkem		193	157	350	188	157	345	5	-	5	193	153	350	-	-	-
1883	I.	72	54	126												
	II.	57	60	117												
	III.	68	48	116												
celkem		197	162	359	193	161	354	4	1	5	197	162	359	-	-	-
1884	I.	64	51	115												
	II.	57	57	114												
	III.	86	69	155												
celkem		207	177	384	206	175	381	1	2	3	207	177	384	-	-	-
1885	I.	47	47	94												
	II.	38	43	81												
	III.	56	40	96												
	IV.	61	42	103												
celkem		202	172	374	201	170	373	1	2	3	202	173	375	-	-	-
1886	I.	45	38	83												
	II.	40	32	72												
	III.	43	56	99												
	IV.	74	47	121												
celkem		202	173	375	199	171	370	3	2	5	202	173	375	-	-	-
1887	I.	45	49	94												
	II.	36	40	76												
	III.	47	50	97												
	IV.	68	46	114												
celkem		196	185	381	192	180	372	4	5	9	196	185	381	-	-	-
1888	I.	27	41	68												
	II.	48	51	99												
	III.	44	41	85												
	IV.	76	52	128												
celkem		195	185	380	192	183	375	3	2	5	195	185	380	-	-	-
1889	I.	33	39	72												
	II.	43	51	94												
	III.	35	47	82												
	IV.	75	61	136												
celkem		186	198	384	184	197	381	2	1	3	186	198	384	-	-	-
1890	I.	42	31	73												
	II.	37	48	85												
	III.	40	34	74												
	IV.	59	66	125												
celkem		178	179	357	176	178	354	2	1	3	177	179	350	1	-	1

Vzpomínky rodáků z docházky do staré školy na kopci u skuhrovského kostela.

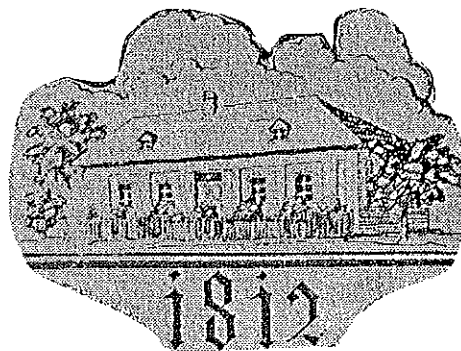
„Když se kalí míru nebe
a je skal a vrchů v cestě tíž,
zde oddech, těcha pro tebe.
Vždyť nám spásou kyne Kristův kříž.“
Tak na cestě, jež do školy nás vedla,
v kamenném kříži byly tyto řádky.

Jak ráda bych tou kamenitou cestou
šla ještě někdy k svému dětství zpátky.
Staříčká škola, fara, kostel bílý,
hřbitůvek chudý, vše jak Betlém prosté.
Čím chudší kraj je, kde jsme mládí žili,
tím více nám snad v naše srdce vrostle.

Stopěťadvacet let tu stojíš, školo bílá,
stopěťadvacet let. Jak rychle ten čas letí.
A hledíš do kraje, jenž u tvých nohou leží,
a jako dobrá máma hlídáš tu své děti.
Pak starou zdála ses a postavili novou.
A přece sloužíš dál, tak věrně jako kdysi.

Když děti zestárlý, jež ve tvých třídách rostly,
zas k tobě vrací se, aby tu odpočly si....
Vždyť stáří? Co je to, než navracené mládí?
A proto, školo má, i ty tu stojíš mladá.
My, kteří odešli, ti zplna srdce přejem,
ať takových výročí je ještě celá řada.

(složila Marie Fendrichová).

Prvotní přískolenost k této triviální škole byla poměrně rozsáhlá. Mimo děti ze Skuhrova a Hraštice do ní chodily děti z Rybníčků, Prolohu, Nové Vsi, Klečkova, Debřec, Slavěny, Pičberku, části Kvasin, Svinného, Berance s části Hlinného, a v létě i z Brocné. V kopcovité horské krajině byla školní docházka z tak vzdálených míst po špatných cestách a pěšinách pro útlé děti za nepohody svízelná až zdraví škodlivá s vynucenou velkou absencí. Zimní oblečení a obutí bylo obzvláště u chudých rodin velice skrovné. Děti docházely domů zcela vyčerpané a zkrhlé – mnohé mělo památku z omrzlin nohou na celý život. I pro tzv. místní trvala poměně pohodlná cesta z Růženiny Huti přes půl hodiny. Pro děti chodící od spoda bylo nejnamáhavější zdolání celkem prudkého stoupání ke škole. V druhé polovině 19.století byla stráž k hradu nezalesněná a tím plně otevřená větrům a vánicím. Místy se tvořily závěje do níž děti zapadaly po pás, místy se tvořila neschůdná ledovatka – často je dolů vyprovázel pan učitel.

Letní měsíce odškodnily školáky za zimní svízele – sotva slezl sníh běhali všichni bosí. Cesta krásným údolím podél křišťálové říčky z Poříče byla pro bujaré děti přímo požitkem. Holiny stráně pod školou s malinčovým, křovisky a s volným výhledem na Skuhrov školáci využívali házením kaménků dolů na chaloupky pod stání, za což bývali při chycení odměňováni ve škole výpraskem metlou. Kluci zaměstnanců Růženiny Huti byli dosti uličníci, házeli kamením po celou cestu ze školy i do školy, klátili ovoce na stromech při silnici, chodili po kamenném zábradlí u mostu, prali se, koupali se, v zimě puškovali, klouzali v mlýnském náhonu a všechna alotria provázeli náležitým křikem – vysloužili si název „poříčská banda“ (údolí Růženiny Huti se tehdy nazývalo Poříčí). Oproti vesnickým dětem byli daleko dříve doma a byli bez povinností kolem domácího zvířectva.

Pro vzdálenost a obtížnost cesty v zimě zůstávali školáci přes oběd ve škole a oběd tj. krajíce chleba s důlkem másla, tvarohu či povidel si nosili v uzlíčku. Za letního příznivého počasí ti bližší chodili, spíše běhali, na oběd domů, který zhltní a letěli zase zpět. Když v létě někdy zůstávali ve škole přes oběd, jedli své krajíce sedíce na břehu příkopu u farské zahrady. Když polední pauza skončila znamením zvonku spěchali do učebny. O čest zvonění urputně bojovali a při tahanici o zvonek se někdy i zranili.

Stará školní budova byla se zděným přízemím a dřevěným podkrovím, krytá šindelem. Před školou byla zahrádka rozdělená pěšinou po které se chodilo do budovy - zpredu měla živý plot z moruší. Ovocný sad pod školou k Červinkovu hostinci byl ukončen stříhaným plotem ze smrčovic. Na rohu Červinkova políčka bývala nedaleko hřbitovní zdi stará lípa. Do školy se vstupovalo předsínkou. Vlevo byla třída osvětlená čtyřmi okny a vpravo byl byt učitele. Nevelká klenutá kuchyně, malý obývací pokojík a větší pokoj, spací a zároveň parádní. Zde stál spinet, na kterém se učili žáci hrát. V podkroví byla menší učebna pro letní vyučování, kumbálek pro opakování houslových cvičení, a půda na věci. V létě byla škola dvoutřídní a v zimě jednotřídní, protože podučitel docházel vyučovat do zimní brocenské expozitury.

V přízemní třídě byly lavice rozděleny uličkou na levou a pravou část. Lavice byly dlouhé s úzkými, pořezanými a podrápanými prkny pro psaní – v předních seděli chlapci a v zadních dívky. V pravém rohu třídy byla velká nízká kamna s prostorným nápečím. Na stupínku stál malý stolek s židlí a velká tabule, která se utírala kusem hadru – když se očekávala inspekce tak se hadr vyměnil za mořskou houbu (a po zdech se vyvěsilo několik obrázků domácích zvířat na tvrdém papíře). Učební pomůcky nebyly tehdy žádné a jediná výzdoba byl křížek a barevný obraz císaře z mladých let v generálské uniformě. Děti ze vzdálených míst přicházely později a za nepohody je pan učitel poslal domů dříve.

Společné vyučování četných dětí různého stáří a nadání, a udržení jejich kázně nebylo pro učitele snadné. Učební osnova byla jednoduchá bez rozvrhu hodin. Někdy se předmět učily všichni společně, jindy zatím co jedna strana třídy nahlas četla druhá psala či počítala. Někdy si s nejmenšími slabikovala v kuchyni paní učitelová. Učilo se jen číst, psát, počítat a základům mluvnice, dějepisu, zeměpisu, biblickému náboženství a hodně zpěvu (mimo školu učil učitel Holeček hudbě a tehdy nebylo o muzikanty nouze). Papír, tužky, péra, inkoust a kamínky na tabulku prodával pan učitel ve škole – inkoust vyráběl ve velké lahvi z duběnek a na psaní not seřezával perořízkem dětmi donesená péra z husích brků.

Tehdy bylo zvykem, že se kněží a starému učiteli líbali ruce. Za nejvíce vzpomínané je popisován učitel (tehdy se neřikalo řídící) Josef Holeček, který zde učil plných 43 roků. Učitelovi Holečkovi neměli děti a tak měli vždy u sebe cizí hochy na bytě i z dosti daleka. Paní učitelová je držela zkrátka, při prosté stravě, což se chlapcům moc nezamlouvalo. Byla silnější postavy, šátek uvázaný na babku a na nohou bačkory. Při snídani sedávala na lavici u kamen, v rukou držela široký šálek z masivního porcelánu a občas dávala dětem za odměnu líznou kávy. Někdy obdarovávala školáčky malým vdolkem pomazaným syrobem, kterého měla pod lavicí u kamen dvouuchý puclák. Měla přísný vzhled, byla rázná a ač nebyla zlá (všeobecně se jí říkalo „matinka“) děti ve škole se jí bály - vyvažovala holubičí povahu svého muže. Když slyšela ve třídě hluk, či že se muž zlobí, vběhla do třídy, dala si ruce v bok, zadupala a zahřměla „ticho“ a hned bylo. Normálně jsme opouštěli školu jako stádo divokých koní, ale jak se objevila „matinka“ zkrotli jsme jak beránci a každý jí políbil ruku, které měla k tomu úkonu připravené. Ke kajícnému přiznání každého donutila přesvědčivým ujištěním, že mu ruka zčerná až po rameno či obdobnými zastrášujícími příklady.

Její muž byl střední štíhlé postavy, hlavu s prořídlymi bělavějším vlasy, tváří vždy pečlivě oholenou s vlídnými modrými očima. Vždy v tmavém obleku s kabátem se šosy a bílým měkkým límečkem přehnutým přes na uzel uvázaným černým šátkem. Nekouřil, nešňupal, nepil, vždy mírný, působící na city, probuzující národní uvědomění a milující zpěv a hudbu. Při vyučování vždy mírný, málokdy trestající a to domluvou, postavením před tabulí či malou chvilí po škole - v horším případě klepnutím kotníkem na čelo provinilce. Jen těžší případy trestal několika šlehy březovou metlou přes ruce a to vždy mimo třídu v předsínce. Pěstoval bource, které krmil listy z morušových keřů před školou. Byl i včelařem a když nastal čas rojení byl ve střehu a v těchto kritických chvílích jej zastupovala ve škole manželka či služebná Žanka. V zahradě za školou pěstoval medonosné byliny, které měly včeličky rády.

Náboženství vyučoval P. Petr Henč, kandidát doktorátu bohosloví. Střední, obtloustlé postavy s bodrou a veselou povahou, příjemným hlasem – velmi se hezky poslouchala jeho pouťavá kázání. Byl pohostinný, měl rád studenty, pivo, šňupání a karetní hru. Mezi farou a školou panovalo nejlepší přátelství a shoda.

Přes odškolení Berance k Hlinnému, a Pičberku k Uhřínovu, přibývalo žactva a škola vzrostla na pětitřídní. Bylo přistavěno patro, a přesto byly některé třídy dole ve Skuhrově v najmutých místnostech. Stará škola byla již nevyhovující a bylo nadřízenými úřady nařízeno postavit novou. To vyvolalo několikaleté spory o místě stavby, protože farář, hraštičtí, svinecktí a částečně i z Prolohu chtěli školu u kostela a ostatní pochopitelně dole ve Skuhrově. To již nastoupil řídící Valášek a nová modernější doba v školním vyučování i prostém životě. Ta největší chudoba vymizela a pod lavicemi probíhal výměnný obchod svačin jak je děti dostávaly dle možnosti rodičů. Na konci školního roku se hrálo divadlo a konaly poučné výlety po okolí. Jednou se šlo s obyvatelstvem a hudbou do Klečkova, kde školáci skákali v pytlich, lezli po hladce ohoblovaném smrku a prováděli další sportovní výkony. Jindy byl zase školní výlet do sklárny v Zákoutí. Když byla dole ve Skuhrově postavena nová školní budova byl již zcela jiný trend v školním vyučování, ale to je již jiné vyprávění. Zde vzpomínaná stará školní budova dala základy vzdělání generacím dětí druhé poloviny 19. století z nichž mnozí stavěli dalším studiím na pevných základech v staré škole získaných. Dokonce rádi vzpomínají na nějaké to výchovné šlehnutí dle českého přísloví: „Metla vyhání děti z pekla.“. Vzpomínají jak se účastnil inspektorských zkoušek jako vážený školdozorce pan Ela z Proloha a jak jim domlouval, že musí pana učitele poslouchat. Svým vystoupením si získal u dětí respekt o který přišel, když jej potom viděly vázat došky na jejich stodolu. Při svých občasných návratech do rodného kraje, když kráčeji na hřbitov, jim ta cesta přes kopec do školy vypráví o jejich školních letech a připomene i mnohou uličnickou příhodu i odměnu za ni. Na dnešním parkovišti nevidí auta, ale Červinkův hostinec – duchovní místo všedního života Skuhrovska. Zde se s vnitřní radostí scházeli ustaraní rodiče, aby si popovídali o svých radostech i starostech, co se komu zdařilo či nezdařilo, zde si předávali zkušenosti, zde se radili co a jak, zde se stavili při cestě z nedělního rozmlouvání s Bohem k rozmlouvání mezi sebou, či když naposledy vyprovodili spoluobčana. Pro zdejší chudý lid byl Červinkův hostinec jejich kostelem pro společné rozmlouvání a pro prohlubování vzájemného soužití v pokoře a lásce. Kolem tohoto starodávného hostince byli po staletí nesení jako pohánci ke křtu, jako malí školáci voděni většími do školy, tudy chodili živí do kostela a nebožtíci byli vezeni na hřbitov. Tento idylický, civilizací téměř zapomenutý, kout s kostelem, farou, školou a hostincem byl staletí centrem duševního života zdejší krajiny. Bohužel v sedmdesátých letech minulého století zhoubný oheň navždy zničil celý hostinec, školní budova již před léty ztichla, a jen kostel se starou farou shlíží na cestu stále znějící dětským smíchem a poskakováním.

Po faráři P. Henčovi nastoupil P. František Jiří Košťál, historik a spisovatel. Nezištně podporoval studenty i tak, že když poslala jedna matka svého synka na faru s penězi na modlení za rodiče, pan farář mu je vtiskl zpět do dlaně se slovy: „To máš na knihy a za dědu s babičkou se budu modlit dál.“ Jeho oči stále svítily dobrotou a při kázáních je zavíral, aby se celou duší ponořil do hloubky svých myšlenek. On to byl, který v hodinách náboženství vzněcoval v malých žáčích první jiskérky zájmu k dějinám rodného kraje. Vyprávěním jim odhaloval život Skuhrovska v dávných časech. Jistě jim vyprávěl i o smutných Vánocích r. 1740, kdy od konce října šířý orlický kraj sužoval „rekvizicemi potravin, dobytka i lidí“ sousední „Brandeburák“, jak se říkalo Průšákům. To již vyjedli a vyplenili Dobrušsko a se zimou se rozjížděli na loupežné výpady až na Skuhrovsko. Nedbali blížícího se Štědrého večera a místo klidu a míru přinášeli strach a úzkost. S obavou shlíželi skuhrovští i hraštičtí z kopce na plápolavě rudě zbarvenou oblohu v dále hořících osad, na hrůzně ozářenou oblohu směrem nad svineckými rybníky a vrchnostenským dvorem, a naslouchali větrem přinášenému hluku jakoby tam zem dupalo tisíce koňských kopyt.

Ještě nebyly zaceleny rány uštědřené jejich rodičům a již veliký strach rozrýval srdce jejich dětí a přinášel nevyřčenou otázku: „Bože, cos to dopustil na lid svůj, za co jej tak trestáš?“ Zlověstné minuty strachu a tichého přemýšlení nad řešením daného útěkem. To obávané slovo, který se každý bál vyslovit nahlas. Kdo rád utíká z rodné dědiny, aby ji i krov svůj zanechal vetřelcům? To tiché bolavé přemýšlení přerušil starý Kouřim: „Pojďme domů se přichystat. Jeden musí zůstat na stráži ve zvonici, aby dal písknutím znamení k útěku do hlouby Klečkovských lesů.“ Po těchto truchlivě vyslovených slovech se všichni se svěřenými hlavami mlčky ubírali ke svým chalupám. Co mohli jiného než, jako mnohokrát jejich předkové, utéci s dobyt看kem do lesů a dívat se dolů, kde nepřítel pálí jejich domovy. Mnohý na chvíli zařal pěst, zaskřípěl zuby, ale nemohli více než zachránit holé životy a dobytek – chalupy si postaví nové.

Nic z toho netuše se toho večera vesele ubíral od Karmelitánské výsadní krčmy na samotě Slavěnce statný jonák, Vojta Paleček, syn skuhrovského rychtáře. Zadíval se o skuhrovské pouti do modrých očí čiperné Barušky Dohnálkovy a pak jej to táhlo na slavěnecký kopec den co den - Štědrý večer nevyjímaje. Co byl velký Skuhrov proti líbeznému slavěneckému samotě a za ještě líbeznější jediný úsměv modrooké Barunky by chodil až do Lukavice či dále. Obzvláště dnešní Štědrý den mu bylo neskonale krásně. To jej hřála odpověď Baruškina dědečka na Vojtovo přání hezkých Vánoc: „Příští Štědrý den již budete snad slavit spolu. Musíte to chození v masopustu už ukončit, protože bych byl velice nerad, aby jsi se k nám do toho kopce uchodil k smrti.“ Blahem Vojta s Baruškou zářili - co bylo lásky v tom vzájemném pohledu a v tom úsměvu. Překrásná slavnostní chvíle blízkého se Štědrého večera, večera míru, lásky a zrození, byla velice krátká. I Slavěnka byla ozářena rudou záplavou, až se chvěly holé stromy v té ohnivé záři a hluku od Skuhrova. Co blaha před malou chvílí – teď Vojta spěchal ke Skuhrovu v skličující nejistotě a svírajícím strachu. U debřecké lávky se dozvěděl o očekávaném vpádu Prusáku i chystaném útěku skuhrovských a jejich rozhodování koho určí strážním na zvonici. Ještě nedoběhl do středu Skuhrova a již věděl koho určili losem u starého Kouřima ke strážení. Bezstarostnost chvíl na slavěneckém kopci vystřídala odpovědnost a strach na skuhrovském kopci, v němž si plně uvědomoval svoji lásku k Barušce. **Smutný, přesmutný Štědrý večer.....**

Ano, smutný, přesmutný Štědrý večer. Vojta si vzal ponocenskou píku, zabalil se do dvou pytlů a pospíchal nahoru do zvonice. Posilovalo jej, že bude hlídat nejen Skuhrovské, ale i milenou Barušku. Jindy po všech dědinách Skuhrovska tolik světél spojovalo roztroušené chaloupky podhorského Betléma a dnes všude temno, ticho, smutno. Jen občas na malou chvíli někde bliklo světélko, aby k útěku se chystající viděli co kam schovat a co vzít sebou. „Bestie, musí kazit i Štědrý večer“ si Vojta šeptal, když neodolal a občas pohlédl okenicí na stranu ke Slavěnce. Pak se opřel o okenici ke Svinné a Brocné, aby se pohledem spojil s hraštickým Kulštejnem, který vartoval u cesty. Podivný Štědrý večer a podivná noc. Jindy vítal hlas zvonů ze všech stran přicházející věřící ke kostelu, kde kantor Lukavský zapěl: „Veselé nesem vám noviny“ a v odpověď mu zazněl vysvětlující Noskův tenor: „Narodil se nám Spasitel, všeho světa Vykupitel.“

A dnes zlověstné ustrašené ticho čekajících zda dá Vojta znamení k útěku. To ticho tlačí Vojtu se přitulit blíže k staré okenici. Ale tichou blikavou září vzdálených ohňů narušuje šramot od Svineckého dvora. Vojta se ještě úžeji přitiskl k okenici a z úst mu bezděky vyklouzlo: „Zle matičko zle, Brandeburci zde.“ A zle opravdu bylo – Vojta viděl úvozem od Svinné blízkou se skupinu jezdců. Jeli tiše, jen občas někdo zaklel na hrbatost cesty či nad tím, že všude nachází zcela opuštěné vsi, bez dobytka. I ve Svinné bylo až mrazivě prázdné a proto hnali koně nocí dále ke Skuhrovu v naději, že najdou ves kde bude vše jejich od žen až po dobytek, kde si konečně pohoví. Dojeli k hraštické cestě, když se tichou nocí rozlehlo zesilující trojí zapísknutí. Pro skuhrovské včas, pro sebe pozdě. Prusáci ihned odbočili za pískaným zvukem a již se ozvalo „kostel“ a po chvíli radostnější „fara“. Při vzpomínce na drancování dobrušské a újezdecké fary bušili na dveře chalupy. Vnikli však do prázdné staré školy – kde je kostel musí být chalupy. Rozjeli se po kopci, ale kromě pusté fary žádnou chalupu nenašli. Velitel rozhodl, aby část jezdců jela dolů prozkoumat zda tam není ves.

Zbývající si založili před kostelem oheň k zahřátí. Pálili hřbitovní dřevěné kříže, otrhávali ozdoby ze dveří s odhodláním, že budou topit kostelním mobiliárem. Na jejich řádění se z věže díval celý zsilaný Vojta, který zachránil skuhrovské, ale sám již nestačil utéct. V tom strachu uslyšel jak dole povolily dveře a několik jich leze po schodech. „Počkáme až dostaneme znamení od předvoje, rozhoupeme zvony ať ta zběr si běží do kostela a my si usteleme v jejich teplých postelích.“ Vojtu vyhnal strach až k trámu s velkým zvonem. Když Prušáci dostali zespoda znamení trubkou a v okliku hořící chalupou chopilo se jich několik zvonových provazů. Hrozné štedrovečerní zvonění. Jen největší zvon nemohli rozhoupat. Když silou více paží trhli s provazem tak se ulekli – někdo spadl dolů. „To ten písal a ti chámové dole se rozutekli. Mluv kde jsou vaši. Až si odpočinem tak jim to vypálíme.“ Když Vojta nepromluvil odtáhli jej svázaného ke Skuhrovu. Tam nikde živé duše, pusto, prázdno, ticho, chlěvy prázdné, vše pryč – jen z okliku si Prušáci osvětlovali hořící chalupou Skuhrov. Pro potlučeného, zkopaného a vystrašeného Vojtu Palečka končil ten šťastný a nešťastný Štědrý večer oblečením do pruského vojenského kabátce.

Na vypálení našťestí nedošlo. Ráno o Narození Páně přijely od Újezda pruské hlídky, že se kdesi ukázala císařská vojska. Ve spěchu hodili do několika stodol hořící pochodně, ale nic se nestalo – Vojtu však vzali sebou. To se stalo ve Skuhrově o Vánocích roku 1740.

Léta skuhrovští nevěděli co se s Vojtou stalo. Až po sedmileté válce, kdy už byla fara obsazena knězem a v adventě šel zvoník zvonit na roráty našel blízko dveří schouleného muže bez známek života. Byl to Vojta zvedený do nepoznání. Místo pravé ruky pahýl, vlasy jako mléko, tvář zrytou tisíci vráskami. Přivedli jej k životu, usmál se a díval se kolem jakoby někoho hledal, ale už nepromluvil. Pochovali jej vedle Barušky, která se po jeho odvezení trápila až se dotrápila. Farář Košťál dovypřávil smutnou událost, která se navždy vryla dětem do paměti - toto byla jeho výchova k víře, naději a lásce, výchova přinášející bohaté ovoce budoucím (velice podrobně popsal léta pruských vpádů skuhrovský učitel Ondřej Lukavský ve své kronice).

Život ve Skuhrově koncem 19.století.

Skuhrov býval nejživější z celého Skuhrovska. Tři továrny (Růženina Huť, Lerchova papírna a Seykorova barvírna), několik menších podniků a pět hostinců oživovalo celkem chudou ves a skýtalo výdělek celému Skuhrovsku.

Lerchova papírna byla zřízena kolem r.1860 na místě mlýna. Roku 1900 vyhořela a spáleniště koupili bratři Porkertové pro zřízení slévárny na strojní formování. V Seykorově barvírně se barvilo plátno na modro a sušilo se rozvěšené v dlouhých kusech na vysokém čtverhranném sušáku uprostřed továrny. Po koupi barvírny zde Porkertové zřídili továrnu na výrobu kuchynských strojků (r.1911 z části vyhořela a byla obnovena). V Růženině Huti bylo zaměstnáno nejvíce lidí a s poměrně slušnými platy – však byli hlavními štangasty skuhrovských hostinců, řezníků a obchodníků. Skuhrov vděčí Růženině Huti za svůj rozkvět a společenský život. Slévači tvořili samostatnou kastu, kvůli které se mohlo ve Skuhrově udržet pět hostinců. Mnozí neuměli šetřit a rádi posedávali v hostincích, opíjeli se a prozpěvovali svoji hutnickou: „Ta hutnická chasa, nebojí se rasa, pivo pije maso jí, žádnýho se nebojí“.

Z menších podniků to byl bělič Krulich, u jehož domku se na louce bělilo plátno. K bělidlu patřila valcha, stojící u louky nad mostem s kolem na spodní vodu, v které se prádlo „valchovalo“ tj. pralo. Dalším menším podnikem byl Krulichův (později Hlaváčkův) mlýn s pilou. Z této pily, z klečkovské a horních panských pil se prkna vozila většinou do Hradce Králové, kam je vozili tzv. prkenáři - skuhrovský Kulštejn a Daniček, který zase přivážel i prodával zeleninu a z Proloha hostinský Pohl (jeho bratr Wilhelm Pohl, rolník z Pičberku, povozničil do Prahy. Byli příkladem zdejší národnostní hranice – leží u skuhrovské márnice poblíž sebe, ale proložský František má český a pičberský Wilhem, tj. Vilém, německý nápis na pomníčku). Dále bylo ve Skuhrově stavitelství a tesařství Fr. Piskory. Hostince byly u Gallů se smíšeným obchodem, u Kratochvílů (Kouřimů), u Neumannů (Javůrků), u Nosků se smíšeným obchodem (Hotel pod hradem) a nahoře u Červinků se smíšeným obchodem. Dále zde byl Kornfeldův obchod „u žida“ (jediného ve farnosti). Později přibyl ještě obchod u Kuličků.

Zprvu nebyl ve Skuhrově žádný spolek až kaplan Košťál spoluzaložil Čtenářskou besedu u Gallů, která se stala střediskem lepší skuhrovské společnosti. Bavili se zde rozhovorem, četli noviny, pořádala se divadla či akademie s hudbou, zpěvem a deklamacemi. Zvláště o prázdninách zde bývalo plno a veselo. Dokonce pohostinsky s přestavením „Chudý písničkář“ vystoupili v Dobré. Po představení se bavili tancem s místními děvčaty, za což je doberští chlapci v noci kamenováním hnali domů. Na divadla a bály přicházeli až ze Solnice a z německého Uhřínova – tehdy nebyla národnostní nevraživost. K častým skuhrovským muzikám se scházeli mladí z celého okolí a často končili krvavými rvačkami (u Červinků byl dokonce mladý Nosek z Debřec zabit). Roku 1889 se stala tragická událost v domácnosti řezníka Ruffera během jeho účasti s manželkou masopustní zábavy u Gallů. Za jejich nepřítomnosti se vloudil do jejich chalupy jejich řeznický pomocník 19ti letý Vilém Pohl z Rybníčků a chtěl ukrást peníze ze skříně. V té světnici spal čtyřletý chlapec a nemluvně v kolébce, jako jejich opatrovnice již starší žena Helena Netvichová a Rufferův známý sekýrník Jan Krista. Když se šramotem začali probouzet potloukl je Pohl ostřím i tupou stranou řeznické sekery, kromě nemluvněte. Sekerník zemřel hned, žena ten den. Malý chlapec s hlubokou ranou v čelíčku tak tak přežil a na otázku kdo to udělal řekl: „Vilém.“. Ten byl odsouzen k dvaceti letům žaláře, kde brzy zemřel. Byl jediným synem hodných rodičů.

Občas v létě přicházeli do Skuhrova komedianti s provazolezcem, či na jaře bosenští medvědáři neb dalmatští dudaři s opičkami (díky jim viděli venkovští i jiné zvíře než hospodářské). V zimě se děti těšili na pimprlové divadélko s Kašpárkem. Občas přišli šumaři či nějaký flašinetář. Pěkným zvykem byla oslava patrona horníků a hutníků na sv.Prokopa - v ten den se nepracovalo. Časně ráno se sešli v huti na dvoře havířů, slévačů a ostatní dělníci v hornických a slévačských stejnokrojích a šli v dvojstupu do kostela na slavnostní mši. Po návratu bylo pohoštění a zábava na útraty podniku.

Naopak nepěkným zjevem tehdejších časů bylo hojné pití kořalky a piva, rámusení opilců i za bílého dne a jejich rvačky. Dělili se na notorické kořaly a kvartální pijáky, kteří se občas v neděli po kostele scházeli v domluveném hostinci a popíjeli třeba tři dny za sebou neuvěřitelná kvanta piva a kořalky, hádali se, kouřili a plili po podlaze celé kaluže. Kvartálními pijáky byli většinou okolní sedláci – Paleček z Debřec s bratrem z Lukavice, Pohl z Proloha či Kulštějn z Brocné. Hlavním bouřlivákem byl chalupník Donát z Nové Vsi. Mohutný, rozložitý sílák – střízlivý hodný člověk, ale podnapilý divous a hulvát vědomý si své síly. Nosil klobouk na stranu a furiantsky kouřil doutník. U žida Kornfelda se často podnapil, nadal mu, vymlátil okna u krámu a s velkým hulákáním vrávorál domů. Nebylo muziky na které by on nevyvolal rvačku. Dostal nesčetných ran, i krvavých nožem, ale vždy se z toho vylízl a vyvolával rvačky dál. Stejnými rváči byli Cabachové z Lukavice, s kterými se jednou před Gallovým hostincem do krve kamenovali až mu Cabachové jeho brdičkem nandali hojných ran padni kam padni. Když mu živnost v Nové Vsi vyhořela postavil si zděný domek v Rybníčkách.

Nezaslouženou metlou Skuhrovska byla tuberkulóza čili souchotiny – mnoho životů i celé rodiny jí padly. Ač v horském a lesnatém kraji je zdrávo, vinu nese chudoba, dědičné zatížení, bydlení ve starých vlhkých, plísni a houbou zatuchlých chalupách, kde v jediné tmavé a nevětrané světnici bydleli v nečistotě početné rodiny společně s nemocnými bez lékařské pomoci. Nejbližší lékař byl v Solnici, který léčil studenými obklady a půstem – celou lékárnu vozil sebou v náprsní kapse. Zubý tahal účetní Kratochvíl železným páčidlem, který zabaloval do kapesníku, aby se pacient nepolekal. Průvodním jevem nezdravého života byl častý kretenismus, přiblížlost, volatost, hrbatost či jinak zkřivené údy.

Rozvojem průmyslu a odbytem výrobků ke konci století se však začaly životní poměry na Skuhrovsku měnit - výstavbou solnické lokálky a prvním průjezdem automobilu r.1902 se zdejší kraj otevřel i turismu. Na začátku rozkvětu dnešního Skuhrovska byl nález železné rudy, zprvu tavené v jednoduchých pecích. Poříčská Růženina Huť nese na pamětní desce latinský nápis ve znění:

„František hrabě z Kolowrat Liebsteinský, pán na Rychnově, Černíkovcích, Vamberku, Borohrádku, Horaticích a Žiželicích, království českého gubernátor. Z lásky k vlasti, starostlivé péče o místní obyvatele horské, ze zájmu o rozkvět průmyslu tuto továrnu založil a jménem své sladké manželky nazval r.1817.“

V té době zarazil hrabě Kolowrat vysokou pec a hamry ve Zdobnici a výrobu přenesl do Skuhrova. Tehdy byla tavicí pec kruhovitá asi 15 m vysoká, vytápěná dřevěným uhlím, za stálého vhánění vzduchu dmychadlem poháněným vodním kolem. Byla v nepřetržitém provozu a nechávala se vyhasnout jednou do roka při výměně vyzdívky. Když bylo málo vody musel v kole chodit muž, který pomáhal udržet rychlost kola. Do této pece se shora naházela vrstva dřevěného uhlí, vrstva rudy a vápence. Dole měla otevřenou předpec, kde se vytavené železo shromažďovalo a vrchní struska se vypouštěla bokem (ze strusky se vyráběly litím do forem cihly na domy, ploty, náhony a pod.). Tekuté železo, které bylo slévateľné, se fankou lilo do forem. Zbývající se převáželo ke zkujňování do hamrů. Odlévány byly rošty, kříže, mříže, ložiska k vodním kolům a různé součásti k strojům. Odlitky byly velmi dobré jakosti, protože litina z dřevouhelného procesu obsahuje jen malé procento fosforu – tím je houževnatá, ale měkká a snadno opracovatelná. Hamry zde byly v té době tři. Jejich zkujňovací proces byl poměrně jednoduchý a jakostní. Zde se do pudlovací pece nasazovalo neslévateľné železo z vysoké pece, kde se zahřívalo s přísadou okují – tím se teplota rychle zvyšovala, uhlík spaloval a struska stahovala, samozřejmě při stálém převalování hřeblem. Snížením teploty se železo stává těstovitou hmotou prolezlou struskou. Pudlař jej hřeblem dělil na potřebné kusy, které byly na příslušných hamrech zpracovávány – byl hamr na vozové ráfy, další na hřebíky či jiné tvary dle objednávky. Vodní kolo hamru točilo palcové kolo, které zvedalo klády na kterých byla kladiva padající na kovadliny. U kladiva stál statný hamerník, který hbitě otáčel v kleštích žhavé železo až hotový výrobek položil na mincíř a byl-li mincíř v rovnováze byl výrobek hotov. Hamr byl svět sám pro sebe – předák, tovaryš a učeň. Při kování ráfů dával hamerník melodicky dvě menší rány v taktu: „pro pána, pro pána“, potom ráf otočil na plocho a dal dvě velké rány: „pro mne, pro mne“ – tak se to rytmicky monotónně opakovalo až byl ráf vzkován.

Devatenácté století bylo ve zrodu a rozvoje průmyslu, hlavně železářského. Podmínkou této výroby byla voda jako jediný zdroj hybné síly, otop a vlastní surovina. Z důvodů dostatku vody a snadného přístupu k otopu začínala železářská prvovýroba i v horách. Vzhledem k tehdejší dopravní podmínkám bylo nutno hledat v místě i surovinu a tím v orlickém podhůří začala kutací horečka. Hledalo se uhlí, vápenec, ruda a další nerosty. Nestačilo chodit s detektorem, ale hlavně kopat a při neúspěchu hledat a kopat jinde. Úspěšné naleziště rudy bylo jen v Hlukách, Dobřem a Lukavici. Kutalo se převážně ve svazích, kde se však musela neustále čerpat spodní voda. Tehdejší čerpadla však vytáhla vodu jen do výše sedmi metru a při větší hloubce šachty se musely dělat pomocné odtokové kanály. Nejhorší překážkou byla neděle a pondělí – tehdy byla v sobotu výplata, v neděli se pilo, v pondělí modřilo a zatím voda stoupala. Než se znovu vyčerpala byl vlastní kutací čas poměrně malý. Nejlepší jakost rudy byla v Hlukách a vykutaná se odtamtud vozila koňmo přímo k zpracování do Skuhrova. V Dobřem a Lukavici se těžilo většinou jen povrchově.

V tehdejší době nebyla prosperita hutě téměř žádná pro drahé kutání, dovoz chudé rudy a drahého dřevěného uhlí ze Zdobnice. Tehdy ještě nevedla ze Zdobnice žádná povozová cesta a tak jezdila karavana až 20 trakařů s dřevěným uhlím, každý s osádkou po dvou mužích na střídání. Proto byla postavena rumplovna na vytápění koksem, která tavila nakupované surové železo. Po nějaký čas pracovaly obě věže, ale brzo koks a nákup surového železa zvítězili – vozilo se z tehdy nejbližších nádraží tj. Opočna a Kostelce. Těžké fasuňky, kryté plachtou, tažené polotěžkými koňmi tzv. Štajeráky s naleštěným řemením, s jezevčí kůží na chomoutě náručního koně, vyjížděly ve čtyři ráno naložené pianovými rámy či jiným zbožím do Hradce, Pardubic či Chlumce (z Hradce se vracely za dva a z Pardubic za tři dny). Kočové byli tehdy světáci a rádi na tyto cesty jezdili, protože si na zpáteční cestu sehnali přivýdělek obstaráním a dovozem zboží zdejšími obchodníky.

Zdejšími továrními zaměstnanci byli po většinou chalupníci s malým hospodářstvím, kteří ve špičkových polních pracích zůstávali doma, ale vzhledem k neexistujícím dopravním prostředkům to muselo být podnikateli tolerováno. Na druhé straně nebyla fluktuace a zdejší dělníci byli věrní a oddaní zaměstnanci s vysokou odborností předáváním svého řemesla svým potomkům v několika generacích. Skuhrov byl vždy vzdálený od světového ruchu. Ještě počátkem 20.století bylo jediným mechanizovaným dopravním prostředkem horského Skuhrovska kolo a bylo těžké zde udržet vzdělané kádry z měst. Spojení s poštovním úřadem v Solnici obstarávala Baruška Abelová z Rybníčků – starší, drobná, jednooká. Na dráhu se dojíždělo do Chocně nebo Ústí n/Orl. - od r.1873 do Častolovic, kde v malém strážním domku prodával jediný nádražní zaměstnanec jízdenky. Lokálka do Solnice vznikla r.1893 a od té doby začal i na Skuhrovsku rozkvět a turistický ruch. Skuhrovsko je romantické a krásné pro rekreaci „dolňáků“ - pro zdejší tvrdé horaly je tím nejkrásnějším rodným krajem, jak to veršem vyjádřil Svatopluk Čech:

Jak vlnky osením po tobě hrají mé vzpomínky a touhy rodný kraji....

Boží muka na území Skuhrovska.

S příchodem Slovanů byli na významných místech rozmístováni bůžkové, ke kterým se klaněli a přinášeli jim dary. S ústupem slovanského pohanství byla místa, kde zvířetilo křesťanství označována velkými dřevěnými kříži zdaleka viditelnými. Při pozdější kolonizaci se taková významná místa s křížem stávala milníky, které usnadňovaly orientaci v krajině. Dřevěné kříže byly později nahrazovány pískovcovými Božími mukami, kterými barok posel naší podorlickou krajinu z mnoha důvodů jejich postavení - tragická událost, zvýraznění památnosti místa, označení hranic pozemku, milník cest, důvody náboženské, votivní i módní.

Barok odezněl, ale barokní ráz naší podhorské krajiny vytvořil její pevný životní řád – řád nejen v práci, ale i odpočinku. Dle příkazu Bible lidé šest dní pracovali v potu tváře na svých kamenných políčkách, ale sedmý den šli navštívit kostelíček a odpoledne si po požehnání šli odpočinout pod svůj křížek, aby pozvedli oči i mysl k Všemohoucímu. Strávili nedělní odpoledne na mechovém sedátku pod Božími mukami, jejichž nápisy vyzývají k zastavení a zamýšlení. Za ta dlouhá léta vyslechly mnohé díky, mnohou bolest i prosbu. Boží muka zvyšují krásu a pevný řád naší krajiny, působí uklidňujícím dojmem, staly se milníky vzdáleností, ale hlavně dokazují pomíjitelnost našeho snažení. Jejich nápisy nám připomínají Boží zákony, jejichž dodržování je základem lidského soužití. V tehdejších životních a dopravních podmínkách vznikala u prostých lidí vnitřní potřeba postavení alespoň dřevěného kříže ve své blízkosti k uctění Stvořitele, jak to dokazuje poměrně velké množství těchto drobných sakrálních staveb v podorlické krajině. Je třeba obdivovat naše dávné předky, kteří v shonu a těžkostech tehdejšího života dokázali najít prostředky a čas na jejich postavení. Naši předkové stavěli kaple a Boží muka ve své blízkosti pro možnost každodenního zastavení v shonu a těžkostech všedního života – pro odpočinek a načerpání sil těla i duše. Jsou jejich živým odkazem pro nás – važme si jejich odkazu a udržujme jej pro příští generace. Nechodme kolem nich nevšímavě, nevidme v nich jen muzeální hodnotu či sentimentální vzpomínku na minulé časy, ale ať nám jsou stálou připomínkou a varovným prstem vztyčeným k nebi, že Boží zákon je jediná cesta k vzájemné toleranci a soužití v klidu a míru.

Zastavme se a zamysleme, my úspěšní poutníci pozemským životem, před sebeprstím oltářním obrazem i té nejmenší kapličky, či osamělým křížem v polích, a vzpomeňme kolik lidí zde za uplynulá desetiletí pokleklo se svojí radostí či starostí. A stále je třeba míst, kde mohou lidé o samotě pokleknout, aby našli svoji vnitřní pokoru, která dovede prostoupit celé rozjitřené nitro - každá kaplička či Boží muka nám tuto možnost poskytují. Venkovské a polní kapličky se sice nemohou rovnat s krásou a bohatstvím velkých katedrál, ale naopak jejich malý prostor plně poskytuje pocit soukromí a intimnosti, a tím pomáhá k plnému soustředění, k otevření nitra a k pocitu blízkosti Boha. A když se dokážeme cele otevřít Bohu, vstoupí do nás smíření i láska a potvrdí verš žalmu:

Jak je Tvůj příbytek milý, Hospodine zástupů.....

- 1). Pískovcový kříž na kopci nad Skuhrovem postaven obcí r.1894. Pod zlaceným Ukřižovaným je obraz P.M. a deska s nápisem: „Když se kalí míru nebe a je skal a vrchů v cestě tíž, zde oddech, těcha pro tebe. Vždyť nám spásou kyne Kristův kříž.“. Roku 1933 byl opraven.
- 2). Pískovcový kříž ve středu Skuhrova u čp.18 se zlaceným Kristem a dvěma menšími sochami.
- 3). Socha sv.Jana Nepomuckého na spodní straně kamenného zábradlí mostu přes Bělou. Pískovcová socha se svítilnou na základovém kvádru od neznámého dárce zachycuje sv.Jana Nepomuckého v jeho kanovnické důstojnosti.
- 4). Socha sv.Václava ve Skuhrově na horní straně mostu jako zrcadlová obdoba protější sochy sv. Jana Nepomuckého. Obě mostní sochy byly obcí opraveny r.1836. Socha sv.Václava, která byla při přepravě dlouhého dříví sražena a roztržena, byla r.1880 obcí pořízena nová. Obě sochy byly znovu opravovány r.1936. Při bourání mostu r.1974 byly přemístěny na kamenný most z r.1835 v Kvasínách. Po opravě jsou umístěny na travnatém odpočívadle ve Skuhrově.
- 5). Pískovcový kříž v Debřecích postavený obcí r.1816.
- 6). Pískovcový kříž se zlaceným Kristem, svítilnou a reliéfem P.M. byl postaven r.1859 u silnice od Slavěnky k Debřeckému dvoru.
- 7). Polní zděná kaplička, ve výklenku s obrazem Bolesné P.M., stojí mezi lipami u cesty z Debřec k Uhřínovu s pomístním názvem „Stöcklova kaplička“.
- 8). Socha Panny Marie Pomocné z r.1938, na polním rozcestí v Debřecích v stínu stromů, stojí na podstavci s lucernou a nápisem: „Svatá Maria, Matko Boží.“. Od nepaměti zde stával menší dřevěný sloupek s obrázkem sražený r.1937 vichřicí.
- 9). Pískovcový kříž v Hraštici (na obecním pozemku rozcestí Skuhrova, Svinného a Brocné) se zlaceným Kristem, svítilnou, obrazem Bolesné P.M. a datací r.1821. Opravován r.1936.
- 10). Pískovcový kříž v polích u cesty k Borovinám byl postaven 1912.
- 11). Pískovcový kříž z r.1877, se zlaceným tělem Ukřižovaného a svítilnou při silnici na Proloh, byl orkánem r.1941 stržen a rozbit – osada Rybníčka zadala jeho opravu za 400 Kč.
- 12). Kříž na návsi v Brocné se zlaceným Kristem z r.1835, svítilnou, soškami svatých a reliéfem, stojí mezi lipami u zvoničky. Opravován byl r.1946.
- 13). Socha sv.Jana Nepomuckého na návsi v Brocné byla postavena r.1835 a opravena r.1897.
- 14). Pískovcový kříž z r.1867 s pomístním značením Ježkův, se zlaceným Kristem, soškami, svítilnou a nápisem. Opravován r.1904, větrnou smrští r.1922 stržen a rozbit – opraven r.1922.
- 15). Pískovcový kříž ve Svinné stojí i se zvoničkou u silnice od r.1830.
- 16). Socha sv.Jana Nepomuckého ve Svinné z r.1826 stojí na návsi ve stínu kaštanů na podstavci ve společnosti andělů, s možností osvětlení svítilnou a s prosebným nápisem.
- 17). Litý kříž bez Ukřižovaného, u silnice ke Svinné na křižovatce z Proloha do Brocné, je zasazen do vysokého základového podstavce s reliéfem planoucího srdce. Opraven nákladem svineckého rodáka a skaleckého kaplana P. Pavla Rozínka r.1894 a r.1935 za 300 Kč ze sbírek. Z dob, kdy zde stával dřevěný kříž, má toto místo vžitý pomístný název „U křížku“.
- 18). Pískovcový kříž ve Svineckém dvoře z r.1864 (v místě kde stával od r.1771 dřevěný kříž).
- 19). Pískovcový kříž na návsi v Prolohu nahradil r.1894 původní dřevěný kříž (opraven r.1934).
- 20). Pískovcový kříž na polním rozcestí mezi Prolohem, Berancem a Osečnicí postaven r.1889.

Brocná.

První písemná zmínka pochází z r.1495. Název vesnice je patrně odvozen od barvy zdejší půdy – brocená tj. červená. V soupisu r.1584 je uváděna s výsadní krčmou (povinné odebrání pouze panského piva). Na rozdíl od horských obcí, kde se v lesích pracovalo pro množství sněhu pouze od jara do podzimu, poddaní Skuhrovska robotovali v této době u panských dvorů a do lesů chodili plnit robotní povinnost těžby palivového dříví jen v zimních měsících (Skuhrov byl povinen dodat 34 sáhů, Hraštice 18 sáhů, Debřece 16 sáhů, Proloh 8 sáhů, Rybníčky 10 sáhů, Svinná 29 sáhů, Brocná 16 sáhů a Víška 4 sáhy). K Brocné patřila osada Brocenko – později Víška tzv. I.díl. (II.díl Víšky patřil ke Svinné). Brocnou spravovala Svinecká rychta. Později vznikly k Brocné příslušné drobné samoty Boroviny, Dělnice, Zákoutí či Žabno.

Brocenská registra uvádí změny:

r.1587 – Jan Bohuňek po Jakubovi Bohuňkovi.
r.1592 – Matouš Pavlík po Martinovi Rolovi.
r.1595 – Jiřík Picze od vdovy Martina Kuglova.
r.1595 – Václav Kubašta ujal statek po Václavu Klocovi.
r.1599 – Jan Hrbek po nebožtíku Janovi Hrbkovi.
r.1609 – Jiřík Šimon po Mikuláši Šimonovi.
r.1615 – Michal Vicenz

Následný celostátní soupis z r.1651 prováděla určená zemská komise, ke které se museli v určený den povinně dostavit všichni poddaní k úřednímu zapsání (pod označením podruh byl veden dospělý syn či sloužící a pod. bydlící v domě hospodáře. Do povinného číslování domů r.1771 nelze určit v kterém dnešním popisném čísle zapsaní bydleli a ani příjmení tehdy nebyla ještě stálá – děti do 9 let nebyly vůbec uváděny).

poddaný	vztah	povolání	let
Jan Matoušek	-	konšel	45
Anna	manželka	-	32
Jakub	syn	-	15
Anna	nepoddaná děvečka		16
Anna	nepoddaná skotačka		10
Jan	nepoddaný pohůnek		11
Balcar	nepoddaný pohůnek		10
Frid. Kloboučník	nepoddaný podruh		30
Markéta	manželka nepoddaná		20
Anna	nepoddaný podruh		25
Anna Jakubova	nepoddaný podruh		18
Jakub Bartoňů	poddaný	sedlák	25
Barbora	manželka	-	20
Jiřík	syn	-	2
Václav	syn	-	4
Jiřík	nepoddaný pacholek		30
Mariana	-	děvečka	20
Křištof	-	pohůnek	10
Pavel Kuličků	kolář - podruh		18
Jan Birczův	nepoddaný zahradník		18
Anna	manželka	-	16
Dorota	dcera	-	4
Jan Cvejn	-	zahradník	28
Dorota	manželka	-	19
Pavel Sirotek	syn	-	12
Rozina Sirotek	-	děvečka	13
Mandalena	nepoddaný podruh		30
Jan Vaníček	-	podruh	30
Zuzana	manželka	-	19
Martin Lempfelt	-	konšel	30
Anna	manželka	-	21
Dorota	-	děvečka	15

poddaný	vztah	povolání	let
Jan Bohunek	-	sedlák	40
Anna	manželka	-	38
Eva	-	služebná	29
Jan	syn	-	17
Jiřík	syn	-	14
Jakub	syn	-	9
Václav Maryška	-	sedlák	35
Kateřina	manželka	-	28
Jiřík	syn	-	20
Mandalena	dcera	-	15
Mikuláš Košťál	-	zahradník	28
Kateřina	manželka	-	26
Křištof Novotný	-	zahradník	36
Alžběta	manželka	-	30
Jan Stodola	-	chalupník	30
Anna	manželka	-	20
Jan Rejniš	-	zahradník	40
Anna	manželka	-	30
Anna Ševcova	-	vdova	40
Dorotka	dcera	-	20
Jiřík	syn	-	19
Jan Maryška	-	sedlák	20
Rozinka	manželka	-	30
Václav	syn	-	12
Dorota	-	podruh	30
Martin Košťál	-	podruh	25
Justina	-	poddaný	26

Rekatolizační soupis z r.1651 měl za úkol zjistit náboženské smýšlení obyvatelstva, které si neuvádíme (ve velké většině nebylo katolické). Kdežto tzv. Berní rolla z r.1654 měla za úkol zjištění skutečnosti o stavu hospodářství po třicetileté válce jako podklad pro výběr daní (u obou celostátních soupisů nešlo o děti ani o správnost příjmení - při jejich změně někde šlo o pravopis pisatele jinde již o běžnou obměnu majitelů. Další neshodností údajů je příslušnost některých vsí dvěma majitelům).

Berní rolla r.1654 – ves Brocná		rolí	ozim	jař	potahů	krav	jaloviny	ovcí	sviní
Jan Marýsko	sedlák	37	10	8	2	3	2	-	-
Václav Marýsko	sedlák	28	8	5	1	3	3	-	-
Jan Bohunek	sedlák	30	10	5	3	4	8	-	2
Martin Lempfeldt	sedlák	17	6	4	1	4	5	-	-
Jakub Jiříčků	sedlák	30	2	2	1	1	-	-	-
Jakub Mataušek	sedlák	27	10	8	4	6	6	-	-
Jakub Bartonů	sedlák	45	12	9	5	5	10	-	-
Jan Vanižků	zahradník	8	2	2	-	4	2	-	-
Jan Rejnis	zahradník	13	4	3	2	4	4	-	-
Mikuláš Košťál	zahradník	9	3	2	2	2	1	-	-
Mandalena Ševcova	zahradník	9	3	3	-	3	2	-	-
Křištof Novotný	zahradník	6	2	1	-	3	1	-	-
Jan Stodola	zahradník	3	1	1	-	1	-	-	-
Magdalena Kapříková	zahradník	28	užívá Trojanovskou pustou usedlost						
Sumář berní role z r.1654 – Brocná:									
sedláci	7	214	58	41	17	26	34	-	2
zahradníci	7	76	15	12	4	17	10	-	-
celkem Brocná	14	290	73	53	21	43	44	-	2

Gruntovní kmetcí knihy vsi Brocná – převody kmetcích hospodářství (první číslování domů bylo na solnickém panství provedeno r.1771 – pokud se povedlo dle zachovalých indicí určit tzv. staré popis, číslo popisovaného domů je uvedeno v pravém rohu).

r.1653 – Jan Maryško ujal statek po neb. Františku Trojákovi za 160 kop. čp.11
r.1677 – Martin Troják po neb. otčímovi Janu Maryškovi za 155 kop.
r.1696 – Hedrich Obss po neb. Martinu Trojákovi za 160 kop.
r.1698 – Jakub Lemfeldt od Hedricha Obsstaz 160 kop.

r.1648 – Václav Maryško se ujal spojených gruntů Václava Maryška a Jiříka Černého za 130 kop. čp.9
r.1660 – Jiřík Maryško ujal statek grunt od otce Václava Maryšky za 100 kop.
r.1687 – Křištof Mariška po otci za 100 kop.

r.1675 – Jan ml. Troják ujal od vrchnosti zpustlý grunt Kapříkovský za 68 kop a za 80 kop jej opravil. čp.5
r.1690 – Jan ml. Marek ujal týž statek po neb. Janu Trojákovi za 150 kop.

r.1636 – Jan Chaloupka ujal grunt po neb. Václavu Bohunkovi za 90 kop. čp.4
r.1674 – Jiřík Lešer po Janu Chaloupkovi za 120 kop.
r.1691 – Jan ml. Lešer od otce Jiříka Lešera za 120 kop.
r.1693 – Jan ml. Dohnálek po neb. Jakubu ml. Lešerovi za 120 kop.

r.1648 – Martin Lempfeldt ujal grunt po Mikuláši Stodolovi za 60 kop. čp.3
r.1674 – Jan Lempfeldt ujal grunt po otci za 60 kop.
r.1699 – má svoji zahradu zcela zaplacenou a bez závazků.

r.1648 – Mikuláš Košťál ujal oceněný grunt za 18 kop. čp.10
r.1663 – Jiřík Bohuněk ujal grunt od tchána za 38 kop.
r.1678 – Anna vdova po neb. Mikuláši Košťálovi.
r.1683 – Jiřík Rollejček ujal zahradu od vdovy po neb. Jiříkovi Košťálovi za 38 kop.

r.1628 – Dorota Ševcova ujala grunt s manželem Jiříkem Ševcem za 71 kop. čp.17
r.1658 – Jiřík Lešer ujal grunt od své tchýně Mandaleny Ševcovy za 100 kop.
r.1667 – Jiřík Goldstein ujal grunt od Jiříka Lešera za 100 kop.
r.1673 – Martin Moravec ujal grunt od Jiříka Goldsteina za 100 kop.
r.1683 – Jiřík Hlaváček ujal zahradu od Martina Moravce za 100 kop.
r.1687 – Jan Bareš ujal zahradu od Jiříka Hlaváčka za 100 kop.
r.1692 – Jan ml. Košťál ujal zahradu od vdovy po Janu Barešovi za 100 kop.

r.1648 - Křištof Halber ujal pustou zahradu za 18 kop.	čp.13
r.1660 – Martin Rolejček po neb. Křištofu Halberovi za 26 kop.	
r.1662 – Václav Pavlíček ujal zahradu od Martina Rolejčka za 27 kop.	
r.1676 – Prokop Černej ujal zahradu od Václava Pavlíčka za 36 kop.	
r.1693 – Jan ml. Pabian ujal zahradu od vdova po neb. Prokopu Černým za 36 kop.	
r.1675 – Václav Havrzák ujal chalupu po Janu Stodolovi za 14 kop.	čp. ?
r.1684 – Jan Moravec ujal chalupu od Václava Havrzáka za 13 kop.	
r.1696 – Křištof Krista ujal chalupu od Jana Moravce za 13 kop.	
r.1641 – Jan Rejmiš ujal grunt od Jiřka Rumláka za 52 kop.	
r.1677 – Jiřík Rejmiš ujal zahradu po otci Janu Rejmišovi za 55 kop.	
r.1698 – Jan Rejmiš ujal zahradu od své matky po neb. otci Jiříku Rejmišovi za 55 kop.	

Výkaz r.1792	výměra		poddanský roční výnos v měřicích		
vesnice Skuhrovska	jiter	sáhů	žita	ječmene	ovsa
Skuhrov	54	636	66	-	72
Hraštice	164	909	256	107	410
Rybníčky	33	227	36	-	109
Debřece	110	274	226	-	345
Brocná	324	130	226	-	345
Víska	72	76	178	124	99
Svinná	183	617	272	-	636
Proloh	129	633	234	-	382

Revize Skuhrovska z r.1823:									
vesnice	domů	mužů	žen	koní	hovězí	ovcí	vepřů	poddan. měřic	mírek
Skuhrov	45	122	142	1	38	2	-	276	9 ½
Hraštice	24	56	75	11	38	4	-	743	7 ¼
Rybníčky	11	31	32	2	10	-	-	150	8 ½
Debřece	34	97	104	9	49	9	1	548	15
Nová Ves	13	54	42	-	23	6	1	-	-
Brocná	39	105	10	20	83	39	6	1.304	1 ½
Víska	10	28	36	4	22	6	2	319	12 ¼
Svinná	29	76	89	13	61	17	2	859	15
Beranec	9	26	28	-	8	-	-	-	-
Proloh	14	43	39	6	14	15	1	582	13 ¼

xxxxx Osídlení Brocné do r.1848. xxxxx
//// statek čp.20 nové čp.1 ////
r.1677 Václav Zwein od Matěje Ohle, r.1711 Jiří st. Zwein, r.1733 Jiřík ml. Zwein, r.1753 Jan Zwein, r.1778 a 1805 Jan Zwein, r.1832 Josef Popp, r.1848 František Popp.
//// statek čp.1 nové čp.2 ////
r.1690 Jiřík Oehl od Jiřka Seidla, r.1707 Martin Oehl, r.1720 Křištof Biron po neb. Křištofu Cveinovi, r.1723 Ohell, r.1747 Pavel Ehle, r.1779 Josef Ohle, r.1805 Václav Ehl, r.1832 Václav Ehl a Barbora, r.1848 týž.
//// chalupa čp.25 nové čp.3 ////
r.1727 vystavěl Jan Šitina, r.1751 František Ehle, r.1772 Josef Oehl, r.1784 František Ehl, 1790 Josef Kostial, r. 1817 Josef Ehl, r.1832 týž a Františka později Karel Ehl.
//// zahrada čp.2 nové čp.4 ////
r.1719 a 1748 Kateřina Lemfeldova, r.1772 František Lemfeld, r.1790 a 1805 Jan Lemfeld, r.1831 Jan Lemfeld a Anna, r.1848 týž.
//// chalupa čp.3 nové čp.5 ////
r.1674 Jan Lempfeldt po Martinu Lempfeldtovi, r. 1706 Jan Lempfeldt po otci, r.1729 Jan Lempfeldt po vdově po Janu st. Lempfeldtovi, r.František Lempfeldt od vdovy po Janu Lempfeldtovi, r.1773 Anton Lenfeld, r.1817 Jan Ehl, r.1832 týž a Anna, r.1848 Jan Ehl.
//// statek čp.4 nové čp.6 ////
r.1695 Jan ml. Dohnálek po neb. Janu ml.Lešerovi, r.1772 Jan Dohnálek, r.1748 Jan Dohnálek, r.1770 a 1805 Jan Dohnálek, r.1817 František Dohnálek, r.1832 Josef Švec a Dorota, r.1848 Josef Popp.

////// chalupa čp.26 nové čp.7 ////
r.1771 vystavěl Václav Bohuněk, r.1787 Jan Šitina, r. 1805 Václav Bohuněk, r.1832 Josef Bohuněk, r.1848 týž.
////// statek čp.5 nové čp.8 ////
r.1690 Jan ml. Marek po neb. Janu Trojákovi, r.1700 Pavel Kratochvíle, r.1728 Křištof Khuntz od Křištofa ml. Oehle, 1730 Václav Pavlů, r.1750 František Machánie od vdovy Pavlové, r.1754 Hendrich Ehle, r.1760 Václav Bohuněk, r.1779 František Ohle, r.1809 Josef Ehle, r.1832 Josef Ehl a Kateřina, r.1848 František Vírava.
////// chalupa čp.6 nové čp.9 ////
r.1719 a 1748 Jan Zwein, r.1772 Václav Oehl, r.1804 Josef Oehl, r.1832 Jan Ehl a Alžběta, r.1848 týž.
////// chalupa čp.7 nové čp.10 ////
r.1700 vystavěl Jindřich Kratochvíle, r.1710 Křištof Smržilek, r.1719 Jindřich Kratochvíle, r.1757 Ondřej Plištil, r.1787 Jiřík Plištil, r.1805 Anton Zwein, r.1817 vdova Dorota Plištilová, r.1832 Frant. Plištil a Marie, r.1848 týž.
////// chalupa čp.29 nové čp.11 ////
r.1805 Anna Štěpánková, r.1817 Jan Flegl, r.1848 Karel Cvejn a Anna, r.1849 Jan Kulštein.
////// chalupa čp.8 nové čp.12 ////
r.1772 postavil Jindřich Oehl, r.1780 Jiří Ohle, r.1787 a 1805 Jan Bohuněk, r.1817 Frant. Bohuněk, r.1832 Frant. Lenfeld a Anna, r.1848 František Lenfeld.
////// chalupa čp.12 nové čp.13 (výměnek u čp.11) ////
r.1772 Fridrich Kunz, r.1805 Jan Plištil, r.1832 Ignác Tous, r.1848 Petr Kulstein.
////// statek čp.9 nové čp.14 ////
r.1699 Křištof Mariška po Jiřím Mariškovi, r.1700 Jiřík Mariška, r.1712 Jindřich Plšina, r.1727 Jan ml.Ehle, r.1780 Václav Ehl, r.1817 Josef Ehl, r.1832 týž a Dorota, r.1848 František Ehl.
////// zahrada čp.10 nové čp.15 ////
r.1683 Jiřík Roleček po neb. Jiřím Bohuňkovi, r.1703 Václav Bohuněk, r.1732 Pavel Roleček, r.1738 Matěj Roleček, r.1738 Matěj Roleček, r.1760 František Pavel, r.1788 Josef Pavlů, r.1805 týž, r.1817 Jan Pavlů, r.1832 týž a Františka, r.1848 Jan Pavel.
////// statek čp.11 nové čp.16 ////
r.1698 Jakub Lempfeldt od Hendricha Obsta, r.1712 Jiří Lempfeldt, r.1733 Donát Poppe, r.1748 Jan ml. Lenfeld, r.1760 Fridrich Kuntz, r.1788 Jiří Kunz od matky, r.1805 Jiří Kunz, r.1832 Jan Kunz a Marie, r.1848 Jan Kunz.
////// chalupa – hospoda čp.27 nové čp.17 ////
r.1775 hostinský Jan Kuntze, r.1799 Fridrich Kuntze, r.1805 Josef Kuntze, r.1817 Jan Koukal, r.1832 František Koukol a Anna později Jakub Pejcha a Anna, r.1848 Josef Formánek.
////// zahrada čp.13 nové čp.18 ////
r.1693 Martin Pabián, r.1719 Kateřina Pabiánova (Pivoňkova), r.1722 Matěj Marek, r.1747 Jan Pavel po Matěji Pavlovi, r.1753 Martin Pavel, r.1759 Josef ml. Zwein, r.1772 Josef Zwein, r.1805 Jiří Zwein, r.1816 Josef Zwein, r.1817 Josef Lenfeld, r.1832 týž a Anna, r.1848 týž.
////// chalupa čp.14 nové čp.19 ////
r.1769 vystavěl Jan Vítek, r.1805 Josef Ehl, r.1817 Václav Kovář, r.1832 Václav Kovář a Kateřina, r.1848 týž.
////// chalupa čp.22 nové čp.20 ////
r.1750 postavil Jos. Zwein, r.1772 jeho vdova, r.1776 Jan Zwein, 1805 týž, r.1832 Jan Zwein a Anna, r.1848 týž.
////// chalupa čp.23 nové čp.21 ////
r.1772 Fridrich Zwein, r.1787 Anna, r.1798 Kateřina Zweinová, r.1797 a 1805 Josef Zwein, r.1832 Jan Zwein a Anna, r.1848 Anton Zwein.
////// chalupa čp.37 nové čp.22 ////
r.1805 František Lenfeld, r.1832 Karel Zwein a Barbora, r.1848 Jan Cvejn.
////// kovárna čp.15 nové čp.23 ////
r.1770 Frant. Žabokrtský, r.1795 Josef Kohler, r.1817 Josef Kohler, r.1832 Frant. Krubert a Anna, r.1848 týž.
////// chalupa čp.16 nové čp.24 ////
r.1748 Jan Zwein, r.1772 Josef Bohuněk, r.1780 Josef Kostial, r.1796 Frant. Rejmiš, r.1817 vdova Reimišová, r.1832 Dorota Kleinerová a syn František, r.1848 František Plištil.
////// zahrada čp.17 nové čp.25 ////
r.1692 Jan ml. Kostial později Pavel Kratochvíle, r.1700 Jan ml. Marek, 1708 Jan Poppe, r.1713 Jiřík Walter, r.1716 Václav Radil, r.1721 Fridrich Zwein, r.1761 Jakob Zwein, r.1798 Josef Zwein, r.1798 Josef Zwein, r.1832 Josef Zwein a Anna, r.1798 Josef Zwein, r.1832 Josef Zwein a Anna, r.1848 Václav Zwein.

////// zahrada čp.18 nové čp.26 ////
r.1679 Jan Zwein po Janu Zweinovi, 1709 Jan ml. Zwein od Křištofa Kristy, r.1722 Václav Zwein, r.1725 Jakub Zwein, r.1761 Jiří Zwein, r.1791 Anton Zwein, r.1805 Jiří Plištil, r.1817 Josef Plištil, r.1832 Anna Plištilová později Josef Plištil a Alžběta, r.1848 Karel Zwein.
////// zahrada čp.28 nové čp.27 ////
Jiří Kuntz, r.1786 Fridrich Kuntz, r.1799 Jan Kuntz, r.1805 Antonín Zwein, r.1832 týž, r.1848 Jan Cvejn.
////// chalupa – masný krám čp.21 nové čp.28 ////
r.1711 řezník Frantz Rassel od vrchnosti, r.1747 Ignác Rassel později Jan Lemfeld, r.1817 Jan Lemfeld, r.1832 Josef Lenfeld a Marie, r.1848 týž.
////// chalupa čp.38 nové čp.29 ////
r.1805 Jiří Vítek, r.1832 Jan Ehl a Marie.
////// chalupa čp.19 nové čp.30 (výměnek od starého čp.20) ////
r.1772 vystavěl Jan Zwein, r.1787 Jan Zwein později Jan Bohuněk, r.1805 Anton Zwein, r.1832 František Zwein a Kateřina, r.1848 Karel Nosek.
////// chalupa čp.30 nové čp.31 ////
r.1788 postavil Jiří Zwein, r.1805 týž, r.1817 Jan Zwein, r.1832 Jan Zwein a Anna, r.1848 Jan Zwein.
////// chalupa čp.34 nové čp.32 ////
r.1794 a 1805 Jan Zwein, r.1817 vdova Zweinova, r.1832 Jan Zwein a Barbora, r.1848 týž
////// chalupa čp.33 nové čp.33 ////
r.1805 Josef Zwein, r.1817 týž a Kateřina, r.1832 František Zwein a Dorota, r.1848 týž.
////// chalupa čp.31 nové čp.34 ////
r.1805 Josef Zwein, r.1832 týž a Kateřina, r.1848 František Zwein a Marie.
////// chalupa čp.32 nové čp.35 ////
r.1790 Jiří Zwein od Jana Dohnálka, r.1805 Marie Zweinová, r.1817 Josef Kubiček a Josefa, r.1832 František Kubiček a Anna později František Reichert, r.1848 Jan Reichert.
////// chalupa čp.36 nové čp.36 ////
r.1788 Josef Bartoš od Frant. Lenfelda, r.1805 Josef Zwein, r.1816 Václav Matějka, r.1817 Jan Křepele, r.1832 František Pácha, r.1848 Josef Schulz.
////// chalupa čp.39 nové čp.37 ////
r.1805 František Kuntz, r.1832 týž a Alžběta později Josef Kunz a Marie, r.1848 Josef Reichel.
////// chalupa čp.35 nové čp.38 ////
r.1805 František Ehl, r.1817 František Bartoš, r.1832 týž, r.1848 František Bartoš.
////// chalupa nové čp.39 ////
r.1832 Anton Langer a Marie, r.1848 týž.
////// chalupa nové čp.40 ////
r.1848 Josef Ehl.
////// chalupa nové čp.41 ////
r.1848 Josef Ehl.
xxxxx Osídlení Vísky do r.1848. xxxxx
////// statek čp.1 nové čp.1 ////
r.1687 Jiřík Oehl od otce Jakoba Oehleho, r.1713 Filip Oehl, r.1731 Jan Oehl, r.1754 Filip Oehl, r.1780 a 1805 Filip od otce Filipa Oehleho, r.1817 Josef Ehl, r.1832 František Ehl a Františka později Jan Ehl, r.1848 týž.
////// zahrada čp.5 nové čp.2 ////
r.1698 Anton Heid od Lorence Baldricha, r.1722 Křištof Kuntz, r.1728 Křištof ml. Oehl, r.1731 Jiří Netík, r.1748 Antonín Heidenreich, r.1760 Jan ml. Lenfeld, r.1790 Jiřík Zwein, r.1790 Jiří Lenfeld, r.1805 Jan Ehl, r.1832 Antonín Lenfeld a Teresie, r.1848 Josef Lenfeld.
////// zahrada čp.4 nové čp.3 ////
r.1692 Jan Cvejn po Martinu Cvejnovi, r.17006 Jakub Pekař od Jana ml. Cvejna, 1735 Jiřík Pekař, r.1748 Jakob Pekař, r.1750 Jan Oehl, r.1784 Jan Ehl, r.1832 Jan Ehl a Barbora, r.1848 František Ehl.
////// chalupa čp.3 nové čp.4 ////
r.1701 Jakob Oehl po Václavu Oehle, r.1721 vdova Seibertova, r.1722 Jan Cvejn, r.1740 Jiřík Machanie, r.1773 Anton Marek, r.1798 Jan Marek, r.1832 Jan Kulstein a Dorota, r.1848 František Ehl.

////// chalupa čp.2 nové čp.5 (patří k novému čp.1) ////
r.1754 Filip Oehl, r.1772 týž, r.1805 František Šejda, r.1832 Václav Ehl a Anna – výměnkáři Jan Ehl a Anna, r.1848 Karel Ehl.
////// chalupa čp.6 nové čp.6 ////
r.1805 František Lenfeld, 1817 dědic, r.1832 František Lenfeld a Anna, r.1848 týž.
////// Wittenšov mlýn čp.13 nové čp.17 (vrchnostenský mlýn s jedním složením v Roudném čp.7) ////
r.1699 Kašpar Wolcker, r.1719 Ferdinand Velckl po Františku Dvojibeckovi, r.1751 Anton Bekh, r.1805 vdova Beckova, r.1832 Josef Beck a Alžběta, r.1848 týž.
////// chalupa čp.14 nové čp.8 (Roudné) ////
r.1719 Kašpar Felckl, r.1736 František Obst, r.1757 Josef Lenfeldt. r.1773 František Školník, r.1790 Jan Lenfeld, r.1832 Josef Lenfeld a Barbora, r.1848 František Lenfeld.
////// chalupa čp.24 nové čp.9 (Roudné) ////
r.1728 Jan Lemfeldt od Jana Kuličky, r.1736 Václav Dohnálek, r.1747 Václav Pišl, r.1765 Václav Ohle, r.1772 František Ehl, r.1790 týž, r.1832 František Ehl a Marie, r.1848 František Ehl.
////// chalupa čp.10 (Roudné) ////
r.1832 František Ehl a Dorota, r.1848 Josef Ehl.
////// chalupa čp.11 (Roudné) ////
r.1848 Josef Koukal.

Osídlení Skuhrovska v jednotlivých zachovalých soupisech:										
vesnice:	r.1654	r.1651	r.1756		r.1774		r.1823		r.1848	
	domů	lidí	domů	lidí	domů	lidí	domů	lidí	domů	lidí
Skuhrov	12	45	9	49	30	-	45	264	56	360
Hraštice	9	37	10	54	18	-	24	131	26	151
Rybníčky	4	8	4	22	10	-	11	63	13	91
Debřece	8	41	6	32	13	-	34	201	35	245
Nová Ves	-	-	-	-	-	-	12	96	13	95
Brocná	14	72	15	81	23	-	39	215	39	216
Viska	-	3	4	22	7	-	10	64	48	90
Svinná	7	41	10	54	20	-	29	165	31	179
Beranec	-	-	-	-	4	-	9	54	10	67
Proloh	5	33	5	27	9	-	14	82	15	111

V revolučním roce 1848 byla zrušena veškerá poddanost a všechny povinnosti k vrchnosti včetně roboty a vrchnostenských rycht. Konečně skončila staletá poroba venkovského lidu – rolník staletí poddaný a držený v slepé poslušnosti se stal svobodným. Dnes již nemůžeme pozorovat orače hladícího pluhem půdu, kterou jeho předkové vyrvali lesu. Dlouhá je jeho cesta od jednoho konce pole k druhému – jaké trpělivosti bylo třeba od orače i od jeho potahu. Na jaře však nad nimi skřivánek zpíval své trylky a na podzim havrani chraplavě pokřikovali – orá, orá. Hle, i ti ptáci věděli, že z toho mozočného díla sehané rolnické trojice – rolníka, jeho potahu a pluhu vzejde všem zrna na životodárný chléb pro celý národ. Venkovský rolník se nestaral o vznešené ideály, nenavštěvoval kulturní ani zábavní podniky. On, od pánů posmíváný a utiskovaný, se s celou rodinou každodenní prací v potu tváře snažil z kamenité půdy Skuhrovska vydobýt zrna a brambory, on při té polní dřině ještě dokázal tavit železnou rudu a odlévat základové pianové rámy, které pod rukama k tomu povolných chválili Všehtvůrce.

Děni v Brocné z archivních záznamů.

Po zrušení poddanosti r.1848 byly z poddanských rycht zřízeny osadní a samosprávné místní obce. První léta se zřejmě učili (dosud jen vrchnost poslouchající poddaní) svobodně rozhodovat o svém hospodaření i o hospodaření a soužití v osadní i katastrální obci. Prvotní záznamy z řízení obce (byly-li jaké) se zřejmě nezachovaly - zachovaly se až mnohem pozdější protokoly ze schůzí katastrální obce Brocná. I když usnesení ještě neznamena vykonání, již těžko zjistíme, která uvedená usnesení se nesplnila. Přesto nám ukazují prvotní systém samosprávného řízení obecních celků, životní problémy našich předků v jednotlivých vsích a jejich způsob myšlení.

1855 – při desetidenním trvání epidemie cholery zemřelo v Brocné 6 občanů.

1878 – v Brocné byla zřízena tzv. zimní škola tj. vyučovalo se od 1.listopadu do 1.dubna v natájeté místnosti v některé brocenské chalupě.

Sumář sčítání lidu osadní obce Brocná za rok 1880.							
osadní obec Brocná	domů		obyvatelé dle pohlaví		z toho nepřítomní		obyvatel celkem
	obydl.	neobydl.	muži	ženy	muži	ženy	
	42	-	114	119	8	4	233

řím. katol.	národnost		čte a píše		jen čte		analfabeti		hluchoněmí		choromyslní		blbí	
	česká	něm.	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
233	227	6	78	84	7	14	29	21	1	-	-	-	1	-

povolání – živí se	muži	ženy	přivýdělek m - ž		dělník m - ž		při rolnictví m - ž	
vlastní rolní živnost	32	29	-	5	10	21	41	34
nájemci	-	-	-	-	7	6	7	15
úředníci	6	3						

nepřítomní v okrese		nepřítomní mimo okres		nepřítomní mimo zemi	
muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
2	2	6	2	-	-

Sumář sčítání hospodářského zvířectva v osadní obci Brocná za rok 1880.										
5 držitelů koní				38 držitelů hovězího dobytka (telata do roka – jalovina do dvou let)						
hříbat	kobyl	hřebců	valachů	telat	býčků	volků	jalůvek	býků	volů	krav
-	3	-	4	32	3	22	43	-	1	61

žádný držitel ovcí			16 držitelů vepřového			17 držitelů	2 držitelů
jehňat	bahnic	beranů	selat	do roka	přes rok	koz	úlů
-	-	-	-	25	6	25	9

Sumář sčítání lidu osadní obce Víška za rok 1880.							
osadní obec Víška I.díl + II.díl.	domů		obyvatelé dle pohlaví		z toho nepřítomní		obyvatel celkem
	obydl.	neobydl.	muži	ženy	muži	ženy	
	9 + 3	-	25 + 16	29 + 12	1 + 0	1 + 1	
							54 + 28

nábožen. řím. kat.	národ. česká	čte a píše		jen čte		analfabeti		hluchoněmí		choromyslní		blbí	
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
54	54	22	17	2	7	1	5	-	-	-	-	-	-

povolání – živí se	muži	ženy	úředník m - ž		dělník m - ž		při rolnictví m - ž	
vlastní rolní živnost	5	4	-	1	5	7	8	14
vlastní živnost	1	-	-	-	4	5	1	2
důchodce	1	-	-	-	-	-	-	-

Sumář sčítání hospodářského zvířectva v osadní obci Víška za rok 1880.										
2 držitelé koní				7 držitelů hovězího dobytka (telata do roka – jalovina do dvou let)						
hříbat	kobyl	hřebců	valachů	telat	býčků	volků	jalůvek	býků	volů	krav
-	1	-	1	6	-	5	3	-	2	13

žádný držitel ovcí			4 držitelé vepřového			6 držitelů	žádný
jehňat	bahnic	beranů	selat	do roka	přes rok	koz	držitel úlů
-	-	-	22	2	2	9	-

1885 – na provoz zimní školy v Brocné bude skuhrovská obec ročně připlácet 30 zl.

1889 – v Brocné povolena jednotřídní stálá škola – budova však nebyla.

1890 – řádná úprava a rozšíření silnice od Brocné do Skuhrova, aby mohla být vedena jako okresní. *Okresní zastupitelstvo vyhovuje žádosti obce Hraštic o převzetí silnice k Brocné do okresní správy.

1900 – s jarem začala v Brocné stavba dvoutřídní školní budovy a 7.října byla slavnostně svěcena a klíč byl předán řídícímu učiteli Antonínu Tyšlerovi.

1907 – v brocenské škole povolena druhá třída.

1909 - dne 27.5. přiznal okres obci Hraštic zvýšení dotace na stavbu obecní silnice z Hraštic ke Svinné z 200 zl. na 600 zl.

1910 – starostou se stal V. Kulštejn. *Odměření obecních pozemků kvůli neoprávněným záborům. *Oprava cesty pod Hanušovou strání k Roudnému.

1910 – mostek nad Rydygrovy se opraví na náklady osadní obce Vísky. *Oprava cesty k Borovinám včetně opravy mostku. *Vyplacení příspěvku hasičům 25 K.

1911 – položit přes cestu a vedle Rozinkova plotu největší trubky z Pulic – totéž přes cestu ve Vísce. *Přidáním 20 K obecnímu poslovi Ehlovi rozhodnuto o polním hlídači, který by též ohlídal, aby netekla voda po cestách. *Vybrat příkop vedle cesty ke Kvasinám. *Přeměřené obecní pozemky se vymezní horským kamenem od Josefa Ehla. *Pokud by trvalo současné suchu ještě týden musí se na noc zamýkat obecní studna. *Kámen na opravu mostků u Kunců a Nosků se odebere z Dělnic.

1913 – při opravě cesty ke Svineckému dvoru nutno zatrubit kanálky a vybrat postranní příkopy. *Domovské právo propůjčeno Janu Ryšavému (povinností obcí bylo se starat o osoby v obci narozené a v případě potřeby jim zajistit bydlení a stravu. Po desetiletém pobytu v jiné obci jej rodná obec předala nové obci a ta mu přiznala domovské právo. Lidé, kteří se často stěhovali zůstávali na starosti domovské obci a tam byli v době jejich stáří, nemoci či nemohoucnosti policejně posláni tzv. šupem tj. s policejním doprovodem. Proto byly obce obezřetné ve vydávání domovské příslušnosti). *Požádat okres, aby obec Ještětice opravila cestu kolem Borovin od brocen. hranic po kvasinské. *Nebude-li obec Svinná připláceti na II.třídě obci Brocná tato ji zruší. *Stížnost Jana Rozínka na liknavou činnost ponocného. *Vybrat příkop u cesty ke Kvasinám a dát u mostku mádla. *Oprava a natření plotu u křížku.

1914 – nařízení obce, aby každý zatrubil a udržoval průtočné své přejezdové mostky. *Naléhavá koupě plátna hasičům na obleky na hasičské cvičení 12.července ve Skuhrově. *Vyštorcovat výjezd u rybníka. *Pořídit mostní váhu a postavit vážnici. *Osadit náves čtyřmi pamětními lipkami na výročí 500 let Husova upálení.

1915 – ořechy na obecní louce se zatím nebudou kácet.

1918 – den 28.října vešel do dějin – po 300 letech poroby pod Rakouskem samostatný stát. Po celé zemi konány slavnostní průvody, zvonění, rány z hmoždířů, z budov strhávány orlice, sázeny Lípy svobody. Když se tato radostná zpráva dostala do Brocné, jindy zcela poklidná veska, hořela nadšením. V té chvíli byla v srdcích lidí radost. S hudbou šli vyjmout svůj zvonek z úkrytu a zavěsili jej na návsí, aby tu radost vyzvonili do kraje. Jedna matka však plakala „Proč se toho náš Karel nemohl dožít – komu co udělal ?“. Co žen, matek, otců a dětí se takto muselo ptát.

Brocná	čp.	
Jan Kulštejn	6	zemřel 12.5.1919 v Brocné na tuberkulozu z války.
František Plištil	10	zemřel 7.2.1916 v nemocnici v bosenském Derventu na zápal plic.
Karel Nosek	13	zemřel 12.11.1917 v nemocnici v polském Chelmu.
Josef Dubánek	15	nezvěstný od 17.11.1917 v nemocnici v italském Mariacell.
Václav Hánl	22	zemřel 19.12.1918 v Brocné na malarii z války.
Václav Cvejn	25	zemřel 22.6.1916 v lublaňské nemocnici.
Josef Šulc	26	nezvěstný od srpna 1914 – snad lublaňských bažinách.
Václav Cvejn	27	zemřel r.1916.
Josef Nosek	30	zemřel 14.10.1917 v Brocné na úplavici z války.

Jako legionář se vrátil Augustin Pop Brocná čp.7.

Celé čtyři roky válka lidi brala a mnoho z nich nevrátila - bojovali a padli za nenáviděné Rakousko, které se rozpadlo. Jak byla smrt padlých a utrpení žijících nesmyslné. Mnozí se domů vrátili z války nemocní a brzy zemřeli, mnozí zůstali navždy invalidní – bohužel mnozí obětovali své životy na různých místech Evropy a jejich hroby neznáme - pro jejich připomenutí a úctu jsme si uvedli alespoň jejich jména. *Pronájem obecního lomu ofertní dražbou. *Nutná oprava obecního rybníka. *Příděl 14 dkg cukru na osobu na zavařování ovoce. *Pro nezáměr bude službu ponocného nadále zastávat František Knopl. *Rozhodnuto zasadit Pamětní lipky u Jagrova pole a na Dělnicích.

1919 – v I.třídě brocenské školy bylo 23 žáků a v II.třídě 32 žáků - během války byly školní žáci soustředěni do jedné třídy (přesto pro nedostatek uhlí bývaly až tříměsíční prázdniny). Pro poválečný klesající počet žáků byla za řídicího Jaroslava Karáska škola opět jednotřídní (školní výlety byly tradičně do Babiččina údolí).

školní rok	žáků
1918 - 19	55
1919 - 20	52
1920 - 21	56
1921 - 22	46
1922 - 23	42
1923 - 24	41

školní rok	žáků
1924 - 25	42
1925 - 26	37
1926 - 27	29
1927 - 28	33
1928 - 29	33
1929 - 30	36

školní rok	žáků
1930 - 31	36
1931 - 32	40
1932 - 33	41
1933 - 34	40
1934 - 35	35
1935 - 36	31

školní rok	žáků
1936 - 37	31
1937 - 38	30
1938 - 39	20
1939 - 40	17

*Dne 29.září vyhořela usedlost Karla Noska čp.30 v Brocné. *Štěrkování polní cesty od Popovy stodoly až po Svineckou silnici, dále cesty k Roudnému a cesty ve Vísce k Roudnému. *Poněvadž chovatel býka, Alois Preclík, nepustil kontrolní komisi do stáje a slovně je napadal, komise určila odebrat býka v červnu k porážce. *Ponocenskou službu bude vykonávat Fr. Ehl. *Oslava prvního výročí republiky se bude konat v úterý 28.října a posvícení v neděli po 28.říjnu, což obecní sluha po číslech oznámí. *Novým starostou obce se stal Václav Daniček (pro řádné předání starostenství povolána okresní kontrolní komise). *Rozpočet obce Brocná na r.1919:

Příjem obce Brocná:	
úrok ze státní půjčky	206.60 Kč
nájem z obecních polností	257.50 Kč
Vydání obce Brocná	
posel, strážník a ponocný	584.00 Kč
starosta a radní	80.00 Kč
písař a kancelářské potřeby	130.00 Kč
úroky z hospodářské zálohy	60.00 Kč
úroky od spořitel. spolku Brocná	47.00 Kč
daně a ekvivalent	40.10 Kč
různá vydání	250.00 Kč
vydání.....	1.191.10 Kč
příjem.....	464.10 Kč
schodek 727.00 Kč uhradit 68 % přirážkou.	

Příjem osadní obce Víska:	
úrok ze státní půjčky	50.00 Kč
Vydání osadní obce Víska:	
posel a ponocný	146.00 Kč
starosta a radní	20.00 Kč
písař a kancelářské potřeby	21.00 Kč
úroky	11.50 Kč
daně a ekvivalent	00.50 Kč
různá vydání	50.00 Kč
vydání.....	249.10 Kč
příjem.....	50.40 Kč
schodek 198.50 Kč uhradit 74 % přirážkou.	

1920 – rozpočet je velmi obdobný. *Zamítá se žádost řídicího učitele na zaplacení trávníku za školou. *Kdo nesplní povinnost dovážky šutru, dá se šutr dovést na jejich útraty. *Jednáno o špatném stavu okresní silnice od Kvasin do Brocné (obec Brocná se uvoluje přispět 600 Kč). *Povinný dovoz šutru z Roudného na obecní cestu mezi Popovými a Ehlovými v Brocné. *Zakoupení 14 kubíků šutru na obecní cestu od Víska ke Svinnému. *Zvýšení nájmu z obec. pozemků o 100%. *Schodek Brocné 642.80 Kč bude hrazen 61% přirážkou - schodek Víska 389.16 Kč. Po přičtení nedoplatku z r.1918 Kč 329.54 a odečtení neúčtovaného příjmu z r. 1914 Kč 138.18 bude hrazen 118% přirážkou. *K úhradě zašutrování cesty ve Vísce bude třeba 40% přirážky. *Uděleno domovské právo Adolfu Jádrovi z Víska.

Uzavření rozpočtu obce Brocné a osady Vísky za uplynulý r.1919 – VYDÁNÍ:	
řetěz ke zvonku	25.00 Kč
pohodnému	2.00 Kč
úroky od hospodářské záložny	55.00 Kč
ekvivalent	22.05 Kč
cesta se zlodějem	4.00 Kč
služné Františku Ehlovi	365.00 Kč
úroky do spořitelního spolku v Brocné	20.00 Kč
obecní daně (Brocná 27.66 Kč a Víska 00.40 Kč)	28.06 Kč
kancelářské potřeby	79.70 Kč
říšský zákoník	3.36 Kč
přehledný seznam	3.00 Kč
úřední list	1.92 Kč
služné představenstvu za půl roku	50.00 Kč
písaři	75.50 Kč
doplatek starostovi při předávání představenství	407.11 Kč
tj. 1.141.70 Kč z toho pro Brocnou 3/5 = 918.90 Kč a Vísku 1/5 = 222.80 Kč	
Uzavření rozpočtu obce Brocné a osady Vísky za uplynulý r.1919 – PŘÍJEM:	
úrok ze státní půjčky	125.00 Kč
nájem z obecních pozemků	166.00 Kč
nájem ze žentouru postaveném na obecním pozemku	7.00 Kč
ze vkladu hospodářské záložny	3.10 Kč
tj. 301.10 Kč z toho příjem pro Brocnou 276.10 Kč a osadu Vísku 25 Kč.	

1921 – oprava obecní cesty od Lenfeldových ke Kuncovým opravou podvážky a zašutrováním včetně opravy kanálu u Kuncových. *Oprava a natření zahrádky u kříže a úprava hasičské kůlny. *Rozšíření a vyštorcování obecní cesty již od silnice včetně položení trubek do příkopu vedle cesty od Vaníčkových (po odměření šíře cesty se povoluje M. Vaníčkovi postavit plot). *Dražební prodej jasanu poraženého na obecním pozemku mezi Vaníčkem a Noskem. *Jos. Rydygrovi nařízeno přemístění zpět plotu, který přesadil do cesty. Zároveň se mu nařizuje zaházení příkopu na obecní cestě od Vísky ke Svinnému, který neoprávněně vybral. *Na stížnost Josefa Popa shlédla komise taras pro odtok vody, který zcela nedostatečně postavil Josef Kovář. Nařízeno jemu zřízení a udržování průchodnosti kanálu z cementových rour neb pískovcových kvádrů 55 x 60 cm. *Dražby pachtu obecních pozemků se mohou účastnit méně majetní občané Brocné a Vísky.

1922 – na základě zákona o stavebním ruchu projednávána stavba obecního domku. *Schválení přestavby čp.7 Rudolfa Hlaváčka. *Nařízení Janu Rozínkovi ořezání vrby kvůli průjezdnosti cesty.

1923 – nařízení Aloisi Koukolovi čp.18 zajištění zdi stodoly hrozící sesutím na průjezdovou cestu souseda Vaníčka čp.17 – naopak si stěžuje A. Koukola, že zeď je podmáčena vodou z okapu souseda Vaníčka. *Zvýšení odměny starostovi na 500 Kč.

1924 - po dlouhých průtazích byla opravena obecní márnice na hřbitově nákladem přifařených obcí 5.292 Kč. Od svého postavení r.1892 nebyla nikdy opravována a byla v ostudném stavu. Nyní byla důkladně opravena na řadu let dopředu. Skuhrov zaplatil 2.225 Kč, Brocná 540 Kč, Hraštice 357 Kč, Kvasiny 1.179 Kč, Svinná 924 Kč a Malý Uhřínov 170 Kč. *Na silnici ke Kvasinám dá zdarma obec Brocná potřebné pozemky a na katastru obce dá zdarma i potahy. *Oprava rybníka – položení 30 cm trub od kanálu z rybníka se zachováním nehybnosti prahu. Truby 40 cm položit pod silnici kolem uličky. *Udělení domovského práva Janu Ryšavému, Františku Dernerovi, Josefu Duzbabovi a Aloisu Knapovi a naopak požádat obce o přijetí zdejších občanů po 10 letech jejich pobytu v nové obci. *Oprava školní budovy a výměna oplocení. *Nařízení konání nočních žnových hlídek a dodržování požárních a bezpečnostních předpisů při zábavách.

1925 – na podzim byla upravena silnice „V okliku“. Břeh úvozu se vykácením stromů stále sesouval na silnici - proto byla opatřena tarasem s 57 patníky.

*Velitelem sboru dobrovolných hasičů opět Josef Švorc. *Antonínu Andršovi byly povolena přestavba stodoly a odprodán přilehlý obecní pozemek. *Oprava cesty k Svinné včetně vybraní příkopu. *Usneseno, aby si František Nosek upravil přejezd na svůj pozemek na svůj náklad. *Provedena úprava chodníku u školy. *Výkup pozemků pro okresní silnici - 4.500 Kč za korec od uvedených brocenských majitelů: František Ehl čp.24, František Nosek čp.13, Josef Linhart čp.22, Method Vaníček čp.17, Josef Kunc čp. 16, Anna Hrušková čp.15, Ferdinand Hodoval čp.44, Václav Ehl čp.2 a Alois Knap z Vísky čp.12. Josef Rydygr z Vísky čp.3 požaduje 5.000 Kč za korec, z důvodů že má uvedený pozemek odvodněn.

1926 - v listopadu byla ve Skuhrově provedena Okresním hospodářským spolkem informační schůze o zřízení a účelnosti Lidových škol hospodářských po celém okrese (za účelem vzdělání venkovského maloroľnického dorostu, čeledínů, služek a dělníků v lásce k práci a rodné hroudě). *Obecním poslem se stal Jan Šedivý (700 Kč za službu obecní a ponocentství a 300 Kč za službu školníka).

1927 - starostou Brocné byl zvolen Václav Vaníček čp.42 a místostarostou Josef Hanuš čp.2. *Krejčí Víteček postavil domek čp.45. *Započata stavba silnice do Kvasin.

1928 - brocenští hudebníci se osamostatnili od doberské hudby pod názvem Brocenská hudba - kapelníkem zůstává Rudolf Cvejn (řídil doberskou hudbu od r.1920). *Odprodej přilehlé části obecního pozemku pro přístavbu M. Vaníčka. *Informování o elektrifikaci obce a vstoupení do družstva pro elektrifikaci. *Úprava brocenské návse a obecních cest. Nařízení vlastníkům pozemků při obecních cestách k zajištění průtočnosti přejezdů na své pozemky a vybrání příkopů při svých pozemcích za vybranou hlínu.

1929 - od založení skuhrovské pošty (r.1907) poštu ze Solnice dovážel postilion Šternepl. Od 1.května byla zřízena poštovní autodoprava autobusem Viléma Havla, který zároveň obstarává i soukromou autodopravu. *Jako první na Skuhrovsku zazářila okna elektrickým světlem v Brocné. *Rozhodnutí letopisecké komise o vedení Obecní pamětní knihy. *Obecním poslem a školníkem se stává František Nosek. *Chovatelé býků, Václav Kulštejn a Josef Pola, požadují za první připuštění krávy 15 Kč a opakované 5 Kč. *Obcí zakoupena jícni roura.

1930 - k večeru druhého májového dne vyšlehl u Cvejnů na Dělnicích čp.35 oheň a v malém okamžiku shořela celá dřevěná usedlost s doškovou střechou, se vším zařízením, koněm a šesti kusy dobytka. Tento požár se stal i dalšími okolnostmi tragický - mladý František měl mít druhý den svatbu s dívkou z Malého Uhřínova a u Cvejnů pekli koláče a snad od velkého topení vznikl oheň. Ženich se sestrou Emilkou se snažili z půdy zachránit její výbavu a oba byli s velkými popáleninami odvezeni do nemocnice. Všechny kolem doutnajícího spáleniště došlo, když nic netušící mládenec s družičkou přijeli z Uhřínova pro ženicha. Celá usedlost byla postavena nová. *Jaroslav Ehl postavil čp.5. *Povolena přestavba Františku Švorcovi z Vísky. *Zakoupení pozemku pro váhu od Františka Noska.

Sčítání lidu r.1930 na Skuhrovsku (nesrovnalosti v součtech v originálu):

místní osada	počet domů	počet obyv.	národnost			náboženství						
			česká	něm.	slov.	řím.k	řec.k.	čsl.	čs.br.	jed.b.	židé	bez
Skuhrov	88	522	518	8	2	331	1	101	10	3	1	75
Debřece	41	191	170	21	-	171	-	13	-	-	-	7
Hraštice	29	142	133	8	1	133	-	-	-	-	-	-
Nová Ves	17	69	63	6	-	66	-	-	-	-	-	6
Rybníčky	17	70	70	-	-	54	-	13	-	-	-	3
Proloh	25	93	91	2	-	93	-	-	-	-	-	-
Brocná	neuv.	194	191	2	3	180	-	-	-	-	-	-
Víska	13	43	43	-	-	43	-	-	-	-	-	-
Zákoutí	4	23	23	-	-	23	-	-	-	-	-	-
Svinná	42	181	179	2	-	181	-	-	-	-	-	-
Beranec	11	48	48	-	-	48	-	-	-	-	-	-
celý Skuhrov	163	852										
celá Brocná	56	260										
celá Svinná	78	322										

1931 – starostou se stal František Pop. *Povolena přístavba hospodářského stavení Rudolfu Hlaváčkovi. Soused Václav Kulštejn pouze žádá, aby hnojiště od nového chléva bylo přemístěno od jeho sadu na druhou stranu. *Obec zaplatí 20 % léčení v hradecké nemocnici Josefa Ehla a Josefa Cvejna. *Postřík po odvětu stromů se provede vypůjčenou stříkačkou a na hospodářské výstavě v Praze se stříkačka pro obec vybere. *Zakoupení cementových trub na čtyři přejezdy přes obecní cesty. *Janu Hánlovi nařízeno zřízení řádných přejezdů ke stodole a na pole. *Vytýčení příkopu k vybrání, aby měly potřebnou šíři. *Dokončení silnice z Brocné do Kvasin a ze Skuhrova do Deštného včetně tří nových mostů.

1932 – povolení výstavby stodoly Františku Popovi v Brocné čp.14. *Před vyčištěním obecní studny a jejím zakrytím betonovou deskou je třeba, aby Josef Duzbábek zatrubil (nejméně prům. 25 cm) svůj příkop k zabránění znečišťování obecní studny. Zednickou práci provede obec a vlastní vyčištění občané, kteří odebírají vodu z obecní studny. *Nařízení Josefu Duzbábkovi dát při svém pozemku zabezpečující zábradlí při ovčácké cestě. *Vyměření pokuty Rudolfu Hlaváčkovi za posunutí stavby o 80 cm. *Marie Ehlová bude převáděna po střídě od čísla k číslu. *Met. Vaníček žádá o komisionální řízení proti J. Rydygrovi, který zasekl do Vaníčkovy louky pruhem o šíři 30 cm a délce 13 m, což Rydygr přiznává. *Josef Rydygr žádá komisionální řízení proti Metod. Vaníčkovu, který mu přejel pohrabáčem přes příkop a po mezi za ním. *Alois Koukola žádá komisionální řízení proti M. Vaníčkovu, který má neukončenou odpadní rouru od okapů a dešťová voda teče ke Koukolovým na dvůr a do přístodolku. V odvetu upozorňuje M. Vaníček na ukotvení Koukolova plotu do jeho ohradní zdi. *František Pop si vyžádal komisionální šetření ve věci přejezdů Josefa Němečka přes okraje jeho osetého pole, ač je cesta dosti široká. *Václav Kulštejn žádá komisionální řízení proti Josefu Polovi a Aloisu Preclíkovi pro podezření zasetí olšového semene na části jeho louky vklíněné do lesa jmenovaných. *Posudek na Frant. Kováře pro okresní soud: „vyvolává výtržnosti, je povahy hrubé a na každou domluvu má sprostou nadávku“. *Zavedení žnových hlídek, úprava návse a stavu u rybníka a vyřešení odpadních vod přes dolejší návse. *Žádost Františka Lenfelda o udělení hostinské a výčepní koncese v čp.23. *Okresní úřad dal obci 250 Kč k vánočnímu přilepšení dětem nemajetných rodičů obce (byly rozděleny nezaměstnanému A. Knoplovi, A. Jagrovi, Fr. Švorcovi, Fr. Noskovi po 25 Kč a J. Duzbabovi, Fr. Tomášovi, K. Hylenkovi, K. Ešpandrovi a B. Tišlerové po 30 Kč).

1933 – místní hostinští platí za led po 15 Kč a ještětický 30 Kč. *Kvůli urychlení se vykoná postřík stromů hromadně. *Sepsání smluv s chovateli plemenů Václavem Kulštejnem na býka a kance, Josefem Polem na býka, Josefem Popem na býka a kance a Josefem Kuncem na kance. *Vyšutrování obecních cest a úprava návse. *Přídělu 5 ha lesa na Kyšperku od pozemkového úřadu se obec Brocná vzdala. *Josefu Rydygrovi z Vísky uděleno povolení ke stavbě stodoly a Frant. Popovi z Brocné čp.14 ke stavbě kolny. *Konání dražby obecních pozemků. *Josef Maryška z Borovin žádá předvolání Marie Dynterové z Borovin, že před svědky jej obvinila, že viděla jak platil nejmenovanému 50 Kč za bití jejich syna (Dynterová pomluvu přiznala zaplatila pokutu do chudinské kasy a obci náklady řízení). *Zaplacení pokuty do chudinské kasy od Vincence Ježka za uorání meze mezi jeho pozemkem a obecním. *Prohlášení choromyslného a nemajetného Františka Kováře za nebezpečného svému okolí a nutnost jeho dopravení na obecní útraty do Kosmonos. *Ešpandr z Újezda zaplatí za led 20 Kč.

1934 – potvrzení cestovních pasů do Německa Noskovým k trvalému pobytu. *Protože Karel Ešpandr nezaplatil nájem z obecní louky pronajímá se tato Metd. Vaníčkovu. *Pro obecní kroniku se schvaluje opatření opisů asi 42 stran z archivu ministerstva vnitra (opis stránky 4 Kč). *Místní šetření k žádosti brocenského rolníka Aloise Koukoly čp.18 k povolení na přestavbu obytné a hospodářské budovy. Komise konstatovala, že stavebník chce přestavět starou hospodářskou budovu na šíři 9.50 m a délku 16.80 m. Zadní část bude částečně zbourána a nahrazena novým zdívem, v předu zůstane dřevěná světnice rozšířená zdí o novou další světnici (zadní čelní strana bude se zděným štítem, který bude omítnut a obílen. K této stavbě potřebuje část pozemku sousedky Boženy Tyšlerové po délce stavby 3 m a šíři 5 m stavby, který smění za pruh od své zahrady o šíři 2 m a délce 9 m se souhlasem sousedky Tyšlerové).

*Povolení stavby zděné stodoly, kryté taškami, s čelní zdí k obecní cestě (s koupí části této obecní cesty) pro Václava Sirotku, brocenského rolníka čp.37 (za ořezání přilehlých obecních stromů zaplatí V. Sirotek pokutu 15 Kč do chudinské kasy, za nedovolené vylámání kamene na obecním pozemku je povinen tímto kamenem zavezt jámu vedle obecního pozemku). *Šetření ohledně přístavby hospodářské stodoly Josefa Drašnera čp.22. *Zakoupení 14 ks cementových rour o průměru 40 cm na přejezd vedle stavení Marie Ehlové a přejezd a části příkopu za stodolou R. Cvejna. *Poslední rozloučení obce s dlouholetým řídícím Tyšlerem. *Pohlovi žádají šetření proti Dynterovým z čp.38 za vysečení trávy na jejich pozemku. Ověřením hranic zaplatí Dynterovi 20 Kč pokuty. *Živelnou pohromou vznikly škody na úrodě. *Nákup litých roštů k cestám a z Roudného asi 8 for lepšího špricu na srovnání prostranství před rybníkem. *Válcování cesty a prostranství u kovárny. *Protože V. Černohous (zaměstnaný u V. Kulštejna) celou starobní podporu propije v kořalce bude nutno mu podporu vyplácet přes obecní úřad – Kulštejn podotýká, že jej brzo propustí, aby nenabyl zdejší občanství. *Jednáno o nedbalém vykonávání požárních hlídek. *Karel Dyntera uoral v oblouku téměř půl metru za hraniční mezníky Pohlovy cesty. *Rozvezení materiálu od hloubení studny na dolejší návsi. *Udělení domovského práva Františku Lukavskému z Vísky čp.11. *Válcována silnice z Kvasin přes Brocnou do Svinné.

1935 – v předvečer výročí 85 let presidenta Masaryka byl pálen oslavný oheň „U Krejčky“. *Kolaudace nové silnice Kvasiny – Brocná a jednání o jejím prodloužení přes Svinecký Dvůr do Hlinného. *Šetření u Rudolfa Cvejna ke stavbě menší dřevěné šalované kůlny. *Odprodej části spodní návse pro rozšíření dvorku Rud. Cvejna v náhradu za přenechaný pozemek k rozšíření cesty v ohbí mezi Cvejnem a Ehlem. *Desetiprocentní sleva nájemného nemajetným pachtýřům obecních pozemků. *Na žádost vyměnkáře Josefa Kováře čp.29 uvoluje se obec mu připlácet 50 Kč ročně. *Povolení Václavu Noskovi k obývání novostavby čp.48. *Místní šetření k žádosti Karla Dyntery z Boroviny k stavbě kolny, chlévu, sklepu a v podstřeší sýpky. Jde o zděnou hospodářskou budovu s ohnivzdornými štíty, krytou pálenými taškami, 17.5 m délky a 4.50 šíře, která bude stát ve vzdálenosti 10 m rovnoběžně se stávajícím obytným a hospodářským stavením. Soused Maryška z Boroviny má vedle zamýšlené stavby služebnost chůze a požaduje, aby v tu stranu nebylo žádné okno a nebude odpovídat za případnou škodu způsobenou služebností chůze. *V době nadálého trvání sucha se zakazuje odebírání vody z rybníka. *Komisionelní šetření na pozemku Josefa Rydygra Vísky čp.3 způsobené 17 husami Ferdinanda Hodovala z Brocné čp.44, které jmenovaný zahnal na obecní úřad. Komise škodu způsobenou v jetele na semínko odhadla na 25 Kč (dále musí F. Hodoval zaplatit obci 20 Kč za šetření a 5 Kč obec. poslovi za sezvání komise). *Ustanovení polních hlídačů proti vzrůstajícímu pychu a upravení strže na dolní návsi a snížení vyústění, aby voda netekla k Cvejnovu čp.25.

1936 – řešení žádosti Josefa Rydygra na odklizení stavebního dříví Františka Knapa u obecní cesty na Víse – naopak František Knap žádá, aby jej tam mohl skladovat do poloviny roku, což mu bylo dovoleno. *Jednáno o zřízení telefonní přípojky do Brocné. *Josef Duzbaba žádá o podporu na léčení své dcery Libuše – školačky. *Dodání kubíku pískovcového kamene na zřízení rigolu v Zákoutí a zajištění kamene od Hlaváčka ve Svinné a Cvejna na Dělnicích. *Rozhodnuto o nutnosti vybrání obecního rybníka, opravě zdiva, zřízení odtoku a vjezdu do rybníka. *Josef Pop, rolník v Brocné čp.1, se uvoluje zaplatit Frant. Citovi, dělníku v Brocné čp.19 jednorázové bolestné 1.000 Kč za kopnutí koně při vyřezávání kopyta. *Obec Brocná, (mimo Zákoutí) se připojuje k obvodu újezdní měšťanské školy ve Skuhrově n/B. *Žádost obce Svinná, aby se Brocná připojila k žádosti o stavbu silnice Brocná – Svinná (Brocná přijímá s podmínkou maximálního využití staré trasy cesty a aby Svinná dala zdarma šterk i na brocenskou část). *Návážku na náves věnuje Josef Cvejn z Dělnic zdarma. *Sdělení Zákoutí o připraveném kamenu na rigol k odvozu v Mastech. *Usnesení dovozu asi 30 kubíků hrubší drti z Habrové na nejnutnější opravu silnice po vsi. *Stavební řízení u Karla Vimra z Vísky čp.4 k povolení stavby hnojiště a močůvkové jámy na novém místě a upravení místnosti ze starého chléva a komory. K vytvoření zahrádky mu obec odprodá asi 20 m² návsi.

*Místní šetření u Karla Koukoly k přestavbě obytných místností u čp.40 tj. odstranění roubeniny a vyzdění z cihel včetně štítů. *Dražba dílů na vyčištění rybníka a oprava hrází. *Zřízení obecní úřadovny v rohové místnosti přízemí školy a kampeličky. *Dnem 1.října zaniká Cvejnova brocenská hudba.

1937 - zkontrolována obecní kronika a na 14 únorových dní připravena k nahlédnutí občanům v úřadovně, bohužel bez většího zájmu. *Předání domovského práva od obce Litohrady obci Brocná pro Václava Vašátka rolníka v Zákoutí. *Úprava návsi a cest s položením větších trub pro průtok vody. *Povolena stavba zděné kolny na hospodářské nářadí a dřevníku Františku Noskovi v Brocné čp.30. *Příprava rozpočtu stavby obecního domu se čtyřmi byty. *Opočno převedlo dom. příslušnost Jana Hrnčíře ml, dělníka v Brocné. *Na opravu obecních cest se z Roudného doveze k Borovinám, Zákoutí a Roudnému po 10 kubících, na Dělnice 5 a 15 do Vísky. *Děkan v Kostomlatech, František Ehl, (věnoval na zvelebení Brocné 1.000 Kč) jmenován čestným občanem obce Brocná jako součást blahopřání k padesátinám kněžství, včetně zaslání diplomu. Děkan dojatě písemně poděkoval a zaslal dalších 1.000 Kč. *Šetření ohledně velkého poškození úrody a pozemku Josefa Novotného z Roudného ježděním koňským povozem Josefa Němečka z Vísky čp.5 (komisí odhadnutá škoda celkem 120 Kč, pokuta 80 Kč a dávka 20 Kč). Přes odvolání Němečkových trestní senát trvá na trestu. *Přemístění čtyř vývěsních tabulí – k Ehlovým na stodolu, na Daníčkovu stavení, ke Kuncovým a na Dernerovu stodolu. *Po roce úředních jednání o domovské příslušnosti Antonína Lenfelda (žijícího ve Skuhrově) jej obec Skuhrov vypovídá z obecního bytu do domovské obce Brocná (nar.1902 ve Skuhrově). Brocná zajistila byt pro jeho rodinu u Marie Dynterové v Borovinách za nájem 400 Kč (po roce dostal výpověď i od Karla Dyntery a obec mu odmítla jiný byt opatřovat - r.1938 mu platila byt v Andršově chalupě ve Lhotě. Po roce opět výpověď a obec se odmítá nadále starat, když si to zavinuje sám. Byt si sehnal v Křovicích a obec již odmítá platit mu nájemné). *Přiznání domovské příslušnosti Karlu Noskovi, bytem v Německu, synu Aloise Noska od války nezvěstného.

1938 – Skuhrovsko stojí na národnostní hranici a v říjnu zde došlo k záboru tzv. Sudet Němci. Na německé straně jásot, vztyčování praporů s hákovým křížem a vítání říšského vojska. Na naší straně zármutek – vždyť nám brali území, které vždy patřilo k české zemi. Určování demarkační čáry trvalo nějaký čas a 19.října postoupily německé strážce až k mostu v Horním Poříčí a Růženině Hutí. Toho dne museli mít dělníci jdoucí do práce, děti do školy či ženy na nákup propustky. Byl zabrán Pičberk, horní Debrece a Štěpánova usedlost čp.17 na Nové Vsi – po úsilovném jednání ustoupily německé strážce 25.listopadu ke Klečkovu a Pičberku. *Přiznání domovské příslušnosti Aloisii Lenfeldové, bytem v Rakousku, narozené v Solnici, dceři Františka Lenfelda, nar.1852, bývalého majitele čp.4 v Brocné. *Kronika je řádně vedena – obecní knihovna má 356 svazků. *Josef Cvejn čp.25 zbourá dřevěnou zeď u světnice a novou zeď posune k zvětšení místnosti. *František Korš, samota čp.35, zbourá dřevěnou světnici a vyzdí dvě místnosti včetně štítu. *Václav Vašátko, samota čp.33, žádá o přístavbu přípravný krmiv se sklepem. *Josef Duzbábka čp.15 přístavba kuchyně. *Josef Koukola čp.18 stavba zděné kůlny pro nářadí. *Pokuta 100 Kč za stavbu přístřešku bez povolení Karlu Dynterovi.

1939 – povolení přístavby stodoly Janu Rydygrovi Víška čp.13. *Nákup motorové stříkačky 36 HP se vším příslušenstvím od fy. Smekal za 25.000 Kč (stará stříkačka bude přemístěna do skladiště kampeličky – staré hadice se prodají). *Nařízení nedělního klidu v obchodních činnostech a používání dvojjazyčných nápisů.

1940 – německý název obce Brocná – Brotzney a Vísky I.díl – Dorfel I. Teil. *Převzetí dobytčí váhy obcí od Kampeličky.

Jan. Krišáček,
preds. spr. kom.

1941 – Metoděj Vaníček pověřený starostenstvím. *Rozpuštění obecního zastupitelstva a předání veškeré agendy a inventáře předsedovi správní komise Jar. Karáskovi. *Vládním nařízením se ruší osadní správy a jejich správa a majetek se slučuje s obecním. Osady jsou povinny sestavit k 30.7. osadní účetní uzávěrky, uzavřít pokladní deníky a předat osadní jmění správní obci. *V květnu bylo jednání o projektu silnice Skuhrov – Brocná v nákladu 25.000 Kč - obec Skuhrov zaplatí 15.000 Kč.

1942 – povoleno zřízení studny Josefu Šírotkovi z Dělnic. *Po dobu sucha vydán zákaz odvážení vody z obecního rybníka.

XX

Snad se tímto vyprávěním podařilo z drobných střípků zachovalých útržkovitých zpráv o dění v obci Brocná, jak nám je zachovaly útržkovité zápisy archivních materiálů, sestavit alespoň část vzpomínkové mozaiky života našich předků v tehdejších a jim tehdy daných životních podmínkách. Mnohému se asi podivujeme, mnohému útrpně usmíváme, že to nedělali tak či onak, prostě bychom to určitě dělali lépe. Ale každá doba nastaví hranice a možnosti v kterých se může žít a které se musí respektovat chceme-li přežít. Stejně tak se budou usmívat naši potomci našemu jednání a budou jej posuzovat svými očima a svými životními podmínkami. Ale takový je života běh. Zde je třeba, abychom pochopili tehdejší dobu a v duchu poděkovali našim předkům, že nám připravili základy na kterým můžeme stavět a zlepšovat životní podmínky sobě i našim potomkům. Samozřejmě toto vyprávění není vyčerpávající a ve svém celku je zase jen střípkem velké mozaiky dějin osídlení Skuhrovska. Přestože nelze zachytit a vypsát událostí tak jak se děly den po dni generacím našich předchůdců, přesto je to vyprávění dokumentační a vypovídající. Neméně vypovídajícími podklady o osídlení Skuhrovska jsou sčítací archy „Sčítání lidí a domů.“, prováděná vždy po deseti letech - jejich součástí je i seznam zvířectva chovaného v jednotlivých tehdejších skuhrovských domech.

Následné tabulky zachycují údaje ze zachovalých sčítacích archů z let 1869, 1880, 1890, 1900, 1910 a 1920. Pro přehlednost jsou Sumáře soupisů za celou místní obec Brocná za každý jednotlivý rok sčítání uvedeny v jedné tabulce. Naopak pro snadnou kontrolu desetiletých změn obyvatelstva v jednotlivých domech, jsou na dvoustránkách u každého brocenského čp. uvedeny údaje ze všech šesti soupisů. Pro budoucí jsou doplněny fotokopii popisovaných domu až do současnosti včetně soupisu jejich uživatelů.

Jako v každém soupisu jsou i v těchto sčítacích arších viditelné nesrovnalosti v osobních datech, údajích či součtech (částečně dané při každém soupisu rozdílnými sčítacími archy s rozdílnými požadovanými údaji). Všechny tyto uvedené údaje byly opsány bez úprav (dobový pravopis příjmení, nesouhlasný rok narození v jednotlivých sčítáních atd.). Chyby se však mohly stát i opisem pro nečitelnost originálů a proto jsou všechny zde uvedené údaje pouze informativní. Originály všech použitých podkladů jsou uloženy v Státním archivu v Kolowratském zámku v Rychnově n/K.

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1869.																
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	div.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	7	5	4	1	-	2	1	1	-	2	1	3	2	2	-	Praha a vojín
2	7	3	2	1	-	4	3	1	-	2	2	3	4	-	-	-
3	4	2	2	-	-	2	1	-	1	1	1	1	2	1	-	Bolehošť
4	8	3	1	2	-	5	4	1	-	-	3	2	5	1	-	neznámo
5	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	1	2	3	-	-	-
6	19	13	10	2	1	6	3	2	1	2	1	6	5	7	1	mimo
7	14	8	6	2	-	6	3	2	1	4	2	5	4	3	2	mimo
8	17	9	7	2	-	8	5	2	1	4	2	7	5	2	3	Solnice
9	5	2	1	1	-	3	1	1	1	-	1	2	3	-	-	-
10	10	5	3	1	1	5	4	1	-	2	2	4	4	1	1	Skuhrov - Bačetín
11	4	2	1	1	-	2	-	1	1	1	-	2	2	-	-	-
12	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	1	2	2	-	-	-
13	5	2	-	1	1	3	2	1	-	-	2	2	3	-	-	-
14	15	7	5	1	1	8	6	2	-	3	2	3	3	4	5	Dobré
15	23	12	7	4	1	11	7	4	-	5	4	4	2	8	9	různě v okolí
16	8	4	3	-	1	4	2	-	2	3	2	4	4	-	-	-
17	10	7	5	1	1	3	1	1	1	2	-	4	2	3	1	-
18	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	1	-	-
19	6	4	3	1	-	2	1	1	-	3	1	4	2	-	-	-
20	7	4	3	1	-	3	2	1	-	1	1	4	3	-	-	-
21	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-
22	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-
23	17	13	7	6	-	4	-	4	-	5	-	9	2	4	2	v okolí
24	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	1	1	2	-	1	Bílý Ujezd
25	5	3	2	1	-	2	1	1	-	-	-	3	2	-	-	-
26	14	8	5	3	-	6	3	3	-	5	3	3	1	5	5	mimo
27	4	2	2	-	-	2	1	1	-	1	2	1	2	1	-	Solnice
28	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-
29	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-
30	5	2	1	1	-	3	2	-	1	-	1	2	3	-	-	-
31	8	2	1	1	-	6	3	1	2	1	3	2	6	-	-	-
32	7	3	2	1	-	4	3	1	-	2	2	3	4	-	-	-
33	5	3	2	1	-	2	-	1	1	2	-	3	2	-	-	-
34	9	2	1	1	-	7	6	1	-	-	1	2	3	-	4	mimo
35	7	4	2	1	1	3	2	1	-	1	1	3	3	1	-	Ostrov
36	6	3	1	2	-	3	2	1	-	1	2	2	3	1	-	Habrová
37	8	4	3	1	-	4	3	1	-	2	2	2	3	2	1	slouží
38	11	6	3	3	-	5	2	2	1	1	1	2	2	4	3	Solnice - Beranec
39	7	5	3	2	-	2	-	2	-	-	-	5	2	-	-	-
40	5	3	2	1	-	2	1	1	-	-	-	2	2	1	-	Hraštice
41	7	3	1	2	-	4	2	2	-	1	-	3	4	-	-	-
suma	338	179	112	58	9	159	89	56	14	61	54	132	120	53	39	//////////

Sumář sčítání lidu a domů osady Víska za rok 1869.																
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	div.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	11	4	3	1	-	7	4	1	2	-	2	1	6	3	1	pracují mimo
2	7	5	3	1	1	2	1	1	-	3	1	4	2	1	-	Roudné
3	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	2	3	3	-	-	-
4	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	1	1	2	-	1	Solnice
5	8	5	2	3	-	3	-	3	-	1	-	3	2	2	1	vojín Bohuslavice
6	5	1	-	1	-	4	3	1	-	-	1	1	3	-	1	Kvasiny
7	14	7	5	2	-	7	4	2	1	3	2	6	7	1	-	vojín
8	12	5	3	2	-	7	5	2	-	3	4	2	4	3	3	Skuhrov
9	22	14	9	4	1	8	4	4	-	8	3	5	4	9	4	mimo
10	17	8	5	3	-	9	6	3	-	2	3	1	2	7	7	mimo
11	17	9	7	2	-	8	6	2	-	6	4	7	8	2	-	mimo
12	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	-	1	2	1	1	mimo
suma	128	64	40	22	2	64	39	22	3	29	23	35	45	29	19	//////////

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Brocná za rok 1869												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úty
1	-	1	1	-	-	4	-	3	-	-	-	-
2	-	1	1	-	-	5	-	1	2	1	1	1
3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
4	-	1	-	-	-	2	-	4	-	2	-	-
5	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
6	-	2	-	-	-	4	-	5	10	2	-	2
7	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1
8	-	1	1	-	-	5	-	6	10	-	-	-
9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
10	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
11	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
14	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
15	-	1	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
16	-	1	-	-	-	2	-	6	1	1	-	-
17	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
18	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-
19	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
20	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
25	-	1	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
26	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
28	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
30	-	1	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
31	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
32	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
33	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
39	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
40	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
41	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
suma	-	12	-	-	-	63	1	53	23	18	1	4

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Víska za rok 1869												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úty
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	-	1	-	1	-	2	-	5	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	1	-	-	2	-	-	2	3	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
7	-	1	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
suma	-	2	2	1	-	12	-	10	2	8	-	1

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1880.																	
//////////		muži - počet - stav					ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka	
1	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	1	3	3	-	-	-	
2	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	-	3	3	-	-	-	
3	7	5	4	-	1	2	2	-	-	3	1	5	2	-	-	-	
4	7	1	-	1	-	6	4	1	1	-	1	1	5	-	1	Skalice	
5	5	4	3	1	-	1	-	1	-	2	-	4	1	-	-	-	
6	6	4	2	2	-	2	-	2	-	2	-	3	1	1	1	Dlouhý Ves	
7	8	5	4	1	-	3	2	1	-	2	2	4	3	1	-	Víska	
8	8	5	4	1	-	3	1	1	1	-	-	4	3	1	-	Josefov	
9	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	
10	7	2	2	-	-	5	4	-	1	1	1	2	5	-	-	-	
11	7	4	3	1	-	3	1	1	1	3	1	4	3	-	-	-	
12	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-	
13	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	2	3	3	-	-	-	
14	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	
15	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	1	1	3	-	-	-	
16	8	5	4	1	-	3	2	1	-	2	1	5	3	-	-	-	
17	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	1	3	3	-	-	-	
18	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	-	2	2	-	-	-	
19	7	4	4	-	-	3	2	-	1	2	2	4	3	-	-	-	
20	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	2	3	3	-	-	-	
21	4	3	2	1	-	1	-	1	-	2	-	3	1	-	-	-	
22	6	4	3	1	-	2	1	1	-	3	1	3	2	1	-	Semechnice	
23	9	4	2	2	-	5	2	2	1	1	2	4	5	-	-	-	
24	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-	
25	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-	
26	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	1	2	2	-	-	-k	
27	8	3	1	2	-	5	3	2	-	1	2	3	5	-	-	-	
28	10	3	1	2	-	7	4	2	1	1	3	2	6	1	1	Meziříčí - Jásenná	
29	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	
30	9	4	3	1	-	5	3	1	1	3	2	4	5	-	-	-	
31	7	2	1	1	-	5	4	1	-	1	1	2	5	-	-	-	
32	9	4	4	-	-	5	4	1	-	2	2	4	5	-	-	-	
33	6	5	4	1	-	1	-	1	-	4	-	5	1	-	-	-	
34	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	1	2	3	-	-	-	
35	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	-	2	3	-	-	-	
36	6	2	-	2	-	4	2	2	-	-	1	2	4	-	-	-	
37	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	
38	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	-	3	2	-	-	-	
39	7	4	3	1	-	3	1	1	1	2	1	4	3	-	-	-	
40	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	1	3	2	-	-	-	
41	8	4	2	2	-	4	2	2	-	2	2	4	4	-	-	-	
42	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	
suma	246	122	78	44	1	124	70	45	9	53	40	117	121	5	3	//////////	

Sumář sčítání lidu a domů osady Víska za rok 1880.																	
//////////		muži - počet – stav				ženy – počet – stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////	
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka	
1	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	-	3	2	-	-	-	
2	5	3	3	-	-	2	1	-	1	2	1	3	2	-	-	-	
3	8	4	3	1	-	4	3	1	-	1	3	4	4	-	-	-	
4	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	
5	10	5	3	2	-	5	3	2	-	2	2	5	5	-	-	-	
6	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	-	2	3	-	-	-	
7	15	8	5	3	-	7	4	3	-	2	2	8	6	-	1	v Semechnicích	
8	9	4	3	1	-	5	4	1	-	2	2	4	5	-	-	-	
9	5	4	2	1	1	1	-	1	-	1	-	3	1	?	-	příležitostně	
10	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-	
11	14	6	4	2	-	8	6	2	-	2	1	6	8	-	-	-	
12	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-	
suma	87	44	28	15	1	43	27	15	1	15	13	43	42	?	1	//////////	

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Brocná za rok 1880												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	voli	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	1	1	-	-	4	-	7	-	2	3	-
2	-	-	2	-	-	4	-	6	-	1	3	2
3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	3	-	5	-	-	1	-
5	-	-	1	-	-	3	-	3	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	1	1	12	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	3
8	-	1	1	-	-	4	-	7	-	-	3	-
9	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
10	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-
15	-	-	-	-	-	1	-	4	-	1	4	-
16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
18	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	1	-
19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
20	-	-	-	-	-	2	-	5	-	1	2	-
21	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
23	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-
24	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-
25	-	-	-	-	-	1	-	4	-	4	1	-
26	-	1	-	-	-	2	-	5	-	-	1	-
27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
28	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
29	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
30	-	-	1	-	-	3	-	6	-	-	3	1
31	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
32	-	-	-	-	-	1	-	4	-	2	-	-
33	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	2	-
34	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
35	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	1	-
36	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
37	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
38	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
39	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
40	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
41	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
42	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	3	-
suma	-	3	6	-	-	60	1	107	-	25	31	6

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Víška za rok 1880												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	voli	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	1	-	-	-	3	-	6	-	-	2	-
2	-	-	-	-	-	2	-	3	-	2	11	-
3	-	-	-	-	-	3	2	1	-	2	3	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	1	-	-	2	-	3	-	1	13	-
6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
7	-	1	-	-	-	2	1	4	-	1	1	1
8	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	-
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
suma	-	2	1	-	-	18	3	23	-	10	31	1

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1890.																	
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////	
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka	
1	9	6	5	1	-	3	2	1	-	3	-	6	3	-	-	-	
2	5	4	2	-	2	1	1	-	-	-	-	3	1	1	-	voják	
3	6	4	3	1	-	2	-	1	1	3	-	4	2	-	-	-	
4	7	4	3	1	-	3	2	1	-	3	2	4	3	-	-	-	
5	6	3	1	2	-	3	1	1	1	1	1	3	3	-	-	-	
6	9	5	4	1	-	4	3	1	-	3	2	5	4	-	-	-	
7	4	2	2	-	-	2	1	-	1	-	1	2	2	-	-	-	
8	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	-	-	-	
9	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-	
10	5	2	2	-	-	3	2	-	1	1	-	2	3	-	-	-	
11	9	5	4	1	-	4	3	1	-	2	2	5	4	-	-	-	
12	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	
13	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	-	3	3	-	-	-	
14	8	5	4	1	-	3	1	1	1	2	1	5	3	-	-	-	
15	7	2	1	1	-	5	4	1	-	-	4	2	5	-	-	-	
16	8	4	2	2	-	4	2	1	1	2	2	3	4	1	-	Nová Ves	
17	7	4	2	2	-	3	1	2	-	2	1	4	3	-	-	-	
18	6	3	1	2	-	3	1	2	-	1	1	3	3	-	-	-	
19	8	4	3	1	-	4	3	1	-	1	2	3	4	1	-	Buková hora	
20	6	3	2	1	-	3	2	1	-	-	-	3	3	-	-	-	
21	7	5	4	1	-	2	-	1	1	2	-	3	2	2	-	Videň - Ustí n/Orl.	
22	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-	
23	6	3	2	1	-	3	2	1	-	-	-	3	3	-	-	-	
24	3	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	
25	7	3	2	1	-	4	3	1	-	1	3	3	4	-	-	-	
26	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
27	6	5	4	1	-	1	-	1	-	4	-	5	1	-	-	-	
28	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	1	3	2	-	-	-	
29	6	4	3	1	-	2	1	1	-	3	1	3	2	1	-	neznámo	
30	8	4	4	-	-	4	3	-	1	1	2	4	4	-	-	-	
31	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	-	2	3	-	-	-	
32	6	3	3	-	-	3	2	-	1	-	-	3	2	-	1	Kostelec n/Orl.	
33	10	7	6	1	-	3	2	1	-	5	2	7	3	-	-	-	
34	5	1	-	1	-	4	2	1	1	-	2	1	4	-	-	-	
35	6	3	1	2	-	3	1	2	-	-	1	3	3	-	-	-	
36	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	2	2	3	-	-	-	
37	6	2	1	1	-	4	2	1	1	1	2	2	4	-	-	-	
38	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
39	8	5	4	1	-	3	2	1	-	3	1	5	3	-	-	-	
40	7	4	3	1	-	3	2	1	-	2	2	3	3	1	-	Deštné	
41	10	5	3	2	-	5	3	2	-	1	3	3	5	2	-	slouží	
42	7	3	1	2	-	4	2	2	-	1	2	3	4	-	-	-	
suma	257	137	91	42	4	120	68	40	12	55	46	128	119	9	1	//////////	

Sumář sčítání lidu a domů osady Víska za rok 1890.																
//////////		muži - počet – stav				ženy – počet – stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	7	4	3	1	-	3	2	1	-	2	1	4	3	-	-	-
2	9	4	2	2	-	5	2	2	1	1	1	4	4	-	1	Solnice
3	5	2	2	-	-	3	2	-	1	-	-	2	3	-	-	-
4	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	1	1	-	Brocná
5	4	3	2	1	-	1	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-
6	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	1	3	3	-	-	-
7	10	5	4	1	-	5	4	1	-	2	5	5	5	-	-	-
8	9	5	4	1	-	4	3	1	-	3	2	5	4	-	-	-
9	6	2	1	1	-	4	3	1	-	1	3	2	4	-	-	-
10	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	2	2	3	-	-	-
11	11	4	3	1	-	7	5	1	1	3	3	4	7	-	-	-
12	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	2	1	3	-	-	-
suma	79	36	24	12	-	43	28	12	3	14	20	36	41	1	1	//////////

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Brocná za rok 1890												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	1	1	-	-	4	-	7	-	-	3	-
2	-	-	2	-	-	4	-	4	-	-	1	3
3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3	-
4	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	4	-
5	-	-	1	-	-	3	-	4	-	-	-	2
6	-	-	2	-	2	6	-	6	-	-	3	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
8	-	1	-	1	-	3	-	6	-	-	3	-
9	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	1	-
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	2	-
12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-	4	-	-	-	3	-	-
15	-	-	-	-	-	2	1	3	-	1	3	-
16	-	-	1	1	-	3	-	3	-	-	3	-
17	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-
18	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	2	-
19	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
20	-	1	-	1	-	1	-	4	-	-	6	3
21	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
22	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-
23	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	4	-
24	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
25	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	2	-
26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
27	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
29	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
30	-	-	-	-	1	3	1	4	-	-	3	1
31	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
32	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1
33	-	-	1	-	-	2	-	3	-	-	1	-
34	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
35	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-
36	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
37	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
39	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
40	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-
42	-	-	-	-	-	1	-	4	-	2	3	-
suma	-	3	8	3	3	72	6	73	1	22	60	10

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Víška za rok 1890												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	-	2	-	1	4	1	3	-	-	3	-
2	-	-	-	2	-	3	1	3	-	-	3	-
3	-	-	2	-	-	2	-	3	-	-	3	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	1	1	-	3	-	3	-	-	2	-
6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
7	-	1	-	-	-	3	-	2	-	-	2	2
8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
11	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
suma	-	1	5	3	1	23	2	15	-	1	17	2

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1900.																
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	9	5	4	1	-	4	2	1	1	1	2	5	4	-	-	-
2	5	4	3	1	-	1	-	1	-	2	-	4	1	-	-	-
3	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-
4	7	3	2	1	-	4	3	1	-	-	2	3	4	-	-	-
5	7	4	3	1	-	3	2	1	-	2	1	4	3	-	-	-
6	10	5	4	1	-	5	4	1	-	1	2	5	5	-	-	-
7	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	1	3	2	-	-	-
8	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	1	2	3	-	-	-
9	11	4	2	2	-	7	4	2	1	2	3	4	7	-	-	-
10	4	1	-	1	-	3	1	1	1	-	-	1	3	-	-	-
11	7	5	4	1	-	2	1	1	-	1	-	4	2	1	-	vojín
12	5	1	-	1	-	4	3	1	-	-	3	1	4	-	-	-
13	5	4	2	1	1	1	-	1	-	2	-	4	1	-	-	-
14	6	2	1	1	-	4	3	1	-	1	2	2	4	-	-	-
15	6	1	-	1	-	5	4	1	-	-	4	1	5	-	-	-
16	11	6	4	2	-	5	2	3	-	4	1	6	5	-	-	-
17	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	2	1	1	1	Hradec - neznámo
18	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	-	2	2	-	-	-
19	4	2	1	1	-	2	1	1	-	2	-	2	2	-	-	-
20	7	2	-	2	-	5	3	2	-	-	2	2	5	-	-	-
21	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-
22	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	-	2	2	-	-	-
23	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	-	-	-
24	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-
25	6	4	3	-	1	2	2	-	-	1	-	4	2	-	-	-
26	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
27	7	4	3	1	-	3	2	1	-	1	2	4	3	-	-	-
28	6	3	2	1	-	3	2	1	-	-	-	3	3	-	-	-
29	8	3	2	1	-	5	4	1	-	2	2	1	4	2	1	Videň Solní. Deštné
30	8	6	5	1	-	2	1	1	-	5	-	6	2	-	-	-
31	6	2	1	1	-	4	2	1	1	1	1	2	4	-	-	-
32	5	2	1	1	-	3	1	1	1	1	-	2	3	-	-	-
33	10	7	6	-	1	3	3	-	-	2	2	7	3	-	-	-
34	5	1	-	1	-	4	2	1	1	-	1	1	4	-	-	-
35	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	2	2	3	-	-	-
36	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	-	-	-
37	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	1	-	student
38	3	1	-	1	-	2	-	1	1	-	-	1	2	-	-	-
39	8	4	3	1	-	4	3	1	-	2	3	4	4	-	-	-
40	6	4	3	1	-	2	1	1	-	-	1	3	2	1	-	neznámo
41	6	4	3	1	-	2	1	1	-	2	1	4	2	-	-	-
42	6	3	1	2	-	3	-	2	1	-	-	3	3	-	-	-
43	8	4	3	1	-	4	3	1	-	3	3	4	3	-	1	Trutnov
suma	257	127	80	44	3	130	77	45	8	47	47	121	127	6	3	//////////

Sumář sčítání lidu a domů osady Víska za rok 1900.																
//////////		muži - počet – stav				ženy – počet – stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	6	4	3	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	1	-	neuvedeno
2	6	1	-	1	-	5	3	1	1	-	2	1	5	-	-	-
3	6	2	1	1	-	4	2	1	1	1	2	2	4	-	-	-
4	5	2	1	1	-	3	1	1	1	1	1	2	3	-	-	-
5	5	4	3	1	-	1	-	1	-	-	-	4	1	-	-	-
6	4	3	2	1	-	1	-	1	-	2	-	3	1	-	-	-
7	13	5	3	2	-	8	5	2	1	2	1	5	8	-	-	-
8	zbořeno															
9	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	2	2	3	-	-	-
10	3	-	-	-	-	3	2	-	1	-	1	-	3	-	-	-
11	12	6	4	2	-	6	4	2	-	3	1	6	6	-	-	-
12	6	3	1	2	-	3	2	1	-	1	-	3	3	-	-	-
13	6	3	1	2	-	3	1	2	-	1	1	3	3	-	-	-
suma	77	35	20	15	-	42	23	14	5	13	12	34	42	1	-	//////////

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Brocná za rok 1900												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	1	1	-	1	6	-	1	-	-	3	-
2	-	-	2	-	-	4	-	6	-	-	2	5
3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-
4	-	-	-	-	-	4	2	5	-	-	5	4
5	-	-	1	-	-	4	1	2	-	-	-	4
6	-	-	2	-	1	5	1	10	-	-	4	-
7	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	4	-
8	-	1	1	2	1	4	-	6	-	-	4	-
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
10	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	3	-
11	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	7	-
12	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	3	-
13	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-	3	5	-	-	1	5	-
15	-	-	-	-	-	2	3	2	-	-	3	-
16	-	-	-	-	2	3	-	4	-	-	4	-
17	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	2	-
18	-	-	-	-	-	2	3	2	-	-	3	-
19	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
20	-	-	1	-	1	3	-	3	-	-	4	4
21	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
22	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
23	-	1	-	-	-	3	-	5	-	-	6	-
24	-	-	-	-	-	2	-	3	-	1	2	-
25	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	3	-
26	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	3	-
27	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
28	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	-
29	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
30	-	-	-	-	-	3	-	8	-	-	5	1
31	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	1	-
32	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	2	-
33	-	-	1	-	-	3	-	3	-	-	1	-
34	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
35	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	1	-
36	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
37	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
38	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
39	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
40	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
42	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	3	-
43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
suma	-	3	9	2	6	96	21	95	-	5	96	18

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Víska za rok 1900												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	1	1	-	-	4	1	3	-	-	3	1
2	-	-	-	-	-	3	-	5	-	-	5	-
3	-	-	-	-	-	2	1	4	-	-	1	-
4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-
5	-	2	-	-	-	6	-	2	-	-	3	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
7	-	-	1	-	1	3	2	4	-	3	4	1
8	zbořeno											
9	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
11	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
suma	-	3	2	-	1	26	4	20	-	5	21	2

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1910.																
//////////		muži - počet – stav				ženy – počet – stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	8	4	3	1	-	4	3	1	-	1	1	3	4	1	-	Castolovice
2	5	3	2	1	-	2	1	-	1	2	-	3	2	-	-	-
3	5	3	2	1	-	2	1	1	-	-	-	3	2	-	-	-
4	8	4	3	1	-	4	3	1	-	-	2	4	4	-	-	-
5	6	4	2	2	-	2	1	1	-	-	1	4	2	-	-	-
6	7	4	2	1	1	3	2	1	-	-	-	4	3	-	-	-
7	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-
8	5	1	-	1	-	4	2	1	1	-	1	1	4	-	-	-
9	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	-	-	-
10	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	2	3	3	-	-	-
11	6	4	2	2	-	2	-	1	1	-	-	4	2	-	-	-
12	7	3	1	2	-	4	2	2	-	1	-	3	4	-	-	-
13	7	5	4	1	-	2	1	1	-	4	1	5	2	-	-	-
14	9	4	3	1	-	5	4	1	-	2	4	4	5	-	-	-
15	6	3	1	2	-	3	1	2	-	1	-	3	3	-	-	-
16	7	5	3	1	1	2	1	1	-	1	-	5	2	-	-	-
17	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-
18	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-
19	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	-	3	2	-	-	-
20	5	3	2	1	-	2	1	1	-	2	1	3	2	-	-	-
21	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
22	4	3	2	1	-	1	-	1	-	1	-	3	1	-	-	-
23	6	4	3	1	-	2	1	1	-	3	1	4	2	-	-	-
24	3	1	1	-	-	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-
25	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-
26	6	2	-	2	-	4	2	2	-	-	1	2	4	-	-	-
27	5	2	-	2	-	3	1	2	-	-	-	2	3	-	-	-
28	6	2	1	1	-	4	3	1	-	-	3	2	4	-	-	-
29	5	3	2	1	-	2	1	1	-	-	-	3	2	-	-	-
30	5	4	3	1	-	1	-	1	-	2	-	4	1	-	-	-
31	7	2	1	1	-	5	4	1	-	1	3	2	5	-	-	-
32	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-
33	7	4	2	1	1	3	2	1	-	1	1	4	3	-	-	-
34	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	1	2	2	-	-	-
35	8	3	2	1	-	5	4	1	-	3	1	3	5	-	-	-
36	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	2	1	3	-	-	-
37	5	2	-	2	-	3	1	2	-	-	1	2	3	-	-	-
38	5	2	-	2	-	3	1	2	-	-	-	2	3	-	-	-
39	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	1	2	3	-	-	-
40	6	3	2	1	-	3	1	1	1	2	1	3	3	-	-	-
41	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	1	1	3	-	-	-
42	6	2	1	1	-	4	3	1	-	1	3	2	4	-	-	-
43	9	4	3	1	-	5	4	1	-	2	1	4	5	-	-	-
suma	238	119	67	49	3	119	67	47	5	41	39	118	119	1	-	//////////

Sumář sčítání lidu a domů osady Víska za rok 1910.																	
//////////		muži - počet – stav				ženy – počet – stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////	
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka	
1	4	3	2	1	-	1	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	
2	7	1	-	1	-	6	4	1	1	-	3	1	6	-	-	-	
3	7	2	1	1	-	5	4	1	-	1	3	2	5	-	-	-	
4	5	2	1	1	-	3	1	1	1	1	-	2	3	-	-	-	
5	7	4	3	1	-	3	-	1	2	3	-	4	3	-	-	-	
6	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	
7	12	7	5	2	-	5	3	2	-	3	2	7	5	-	-	-	
8	zbořeno																
9	neobydleno																
10	3	-	-	-	-	3	2	-	1	-	-	-	3	-	-	-	
11	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	-	2	2	-	-	-	
12	5	4	3	1	-	1	-	1	-	3	-	4	1	-	-	-	
13	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-	
suma	60	28	17	11	-	32	17	10	5	12	8	28	32	-	-	//////////	

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Brocná za rok 1910												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	-	1	-	1	6	-	8	-	-	4	-
2	-	-	-	2	1	4	-	6	-	-	17	1
3	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	2
4	-	-	-	-	1	4	3	8	-	-	5	-
5	-	-	1	-	-	4	1	5	-	-	-	4
6	-	-	3	-	2	5	-	7	-	-	6	-
7	-	-	-	-	-	3	2	2	-	-	14	-
8	-	2	-	1	2	4	-	7	-	-	4	-
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
10	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	2	-
11	-	-	-	-	1	4	-	4	-	-	5	-
12	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	13	-
13	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-
14	-	-	-	-	-	3	3	5	-	-	8	-
15	-	-	-	-	-	4	1	4	-	-	41	-
16	-	-	-	2	3	3	-	3	-	-	5	-
17	-	-	-	-	-	3	3	3	-	-	6	-
18	-	-	-	-	-	2	-	4	-	1	4	-
19	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-
20	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	15	-
21	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	-
22	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	4	-
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	4	-
25	-	-	-	-	-	3	3	5	-	-	7	-
26	-	-	1	-	-	3	-	7	-	-	5	-
27	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	4	-
28	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	3	-
29	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-
30	-	-	-	3	2	3	-	3	-	-	13	-
31	-	-	-	-	-	3	1	3	-	-	15	-
32	-	-	-	-	-	3	-	4	-	-	17	-
33	-	1	-	2	-	3	1	5	-	-	4	4
34	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3	-
35	-	-	-	-	1	3	-	3	-	1	2	-
36	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-
37	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	5	-
38	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	3	-
39	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-
40	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	3	-
41	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-
42	-	-	-	-	-	3	1	4	-	-	16	-
43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
suma	-	3	6	10	14	103	19	126	-	8	275	-

Sumář sčítání hospodářského zvířectva osady Víska za rok 1910												
čp.	hřebci	kobyly	valaši	hřibata	býci	krávy	volí	telata	ovce	kozy	vepři	úly
1	-	2	-	-	2	6	-	5	-	-	6	-
2	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	14	-
3	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	1	-
4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
5	-	-	-	2	-	5	-	4	-	-	3	-
6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
7	-	2	-	-	-	3	-	2	-	3	4	-
8	zbořeno											
9	neobydleno											
10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4	-
11	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	2	-
suma	-	4	1	2	4	25	1	20	-	5	37	-

Sumář sčítání lidu a domů osady Brocná za rok 1920.																
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka
1	10	4	3	1	-	6	5	1	-	1	2	4	6	-	-	-
2	5	2	1	1	-	3	2	-	1	-	-	2	3	-	-	-
3	5	2	1	1	-	3	1	1	1	-	-	2	3	-	-	-
4	6	2	-	2	-	4	2	2	-	-	-	2	4	-	-	-
5	7	4	3	1	-	3	1	1	1	1	-	4	3	-	-	-
6	7	3	1	2	-	4	2	2	-	-	-	3	4	-	-	-
7	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-
8	8	2	1	1	-	6	4	1	1	-	2	2	6	-	-	-
9	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	1	2	2	-	-	-
10	4	2	2	-	-	2	1	-	1	1	1	2	2	-	-	-
11	zbořeno															
12	4	2	-	2	-	2	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-
13	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-
14	7	3	2	1	-	4	3	1	-	1	2	3	4	-	-	-
15	7	4	3	-	1	3	2	-	1	1	-	4	3	-	-	-
16	7	4	2	2	-	3	1	2	-	-	-	4	3	-	-	-
17	6	2	1	1	-	4	2	1	1	-	1	2	4	-	-	-
18	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	-	2	2	-	-	-
19	3	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-
20	4	2	1	1	-	2	1	1	-	1	-	2	2	-	-	-
21	5	3	3	-	-	2	1	1	-	1	-	3	2	-	-	-
22	6	2	1	-	1	4	3	-	1	-	2	2	4	-	-	-
23	6	4	3	1	-	2	1	1	-	-	-	4	2	-	-	-
24	3	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-
25	6	2	2	-	-	4	2	1	1	1	2	2	4	-	-	-
26	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	2	3	3	-	-	-
27	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	2	1	3	-	-	-
28	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	1	2	2	-	-	-
29	4	3	2	1	-	1	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-
30	8	6	5	1	-	2	1	1	-	-	-	6	2	-	-	-
31	9	4	2	2	-	5	3	2	-	1	1	4	5	-	-	-
32	5	2	1	1	-	3	2	1	-	1	1	2	3	-	-	-
33	6	2	1	1	-	4	2	1	1	1	1	2	4	-	-	-
34	6	3	2	1	-	3	2	1	-	1	-	3	3	-	-	-
35	5	2	1	-	1	3	3	-	-	1	-	2	3	-	-	-
36	6	2	-	1	1	4	3	1	-	-	3	2	4	-	-	-
37	5	2	1	1	-	3	1	1	1	1	1	2	3	-	-	-
38	4	2	-	2	-	2	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-
39	4	1	-	1	-	3	1	1	1	-	1	1	3	-	-	-
40	5	3	2	1	-	2	1	1	-	1	1	3	2	-	-	-
41	4	2	1	1	-	2	1	1	-	-	1	2	2	-	-	-
42	4	1	-	1	-	3	2	1	-	-	-	1	3	-	-	-
43	8	3	1	2	-	5	3	2	-	1	2	3	5	-	-	-
44	6	2	1	1	-	4	2	1	1	-	1	2	4	-	-	-
suma	234	107	59	4	4	127	69	5	13	20	31	107	127	-	-	//////////

Sumář sčítání lidu a domů osady Víška za rok 1920.																	
//////////		muži - počet - stav				ženy - počet - stav				do 14 let		přítomní.		nepřítomní		//////////	
čp.	suma	m	svob.	žen.	vdovec	ž.	svob.	vdaná	vdova	chl.	dív.	m.	ž.	m.	ž.	poznámka	
1	6	3	1	1	1	3	2	1	-	-	-	3	3	-	-	-	
2	6	1	-	1	-	5	3	1	1	-	2	1	5	-	-	-	
3	7	2	1	1	-	5	4	1	-	-	1	2	5	-	-	-	
4	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	1	2	3	-	-	-	
5	6	3	2	1	-	3	2	1	-	2	2	3	3	-	-	-	
6	3	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	
7/37	10	5	4	1	-	5	3	1	1	1	2	5	5	-	-	-	
8	zbořeno																
9/38	5	2	1	1	-	3	2	1	-	-	2	2	3	-	-	-	
10	5	2	1	1	-	3	1	1	1	1	-	2	3	-	-	-	
11	4	2	1	1	-	2	-	1	1	1	-	2	2	-	-	-	
12	4	3	2	1	-	1	-	1	-	1	-	3	1	-	-	-	
13	4	2	1	1	-	2	-	2	-	1	-	2	2	-	-	-	
suma	65	29	16	12	1	36	19	13	4	8	10	29	36	-	-	//////////	

//////// Brocná – dům čp.1 //////////

Sčítání lidu a domů r.1869							trvale přítomný	
jméno	let	m.	ž	stav	vztah	rodiště	/	poznámka
František Pop	46	/	-	ženatý	majitel	Svinná	/	polní hospodářství
Terezie	46	-	/	vdaná	žena	Lukavice	/	hospodyně
František	vojín v činné službě u 1 pluku jízdeckého dragounů							
Josef	21	/	-	svobod.	syn	Brocná	/	studuje právo v Praze
Jan	19	/	-	svobod.	syn	Brocná	/	pomáhá
Anna	13	-	/	-	dcera	Brocná	/	pomáhá
Josef Šmída	17	/	-	svobod.	čeledín	Brocná	/	-

Sčítání lidu a domů r.1880							trvale přítomný	
jméno	let	m.	ž	stav	vztah	rodiště	/	poznámka
František Pop	34	/	-	ženatý	majitel	Brocná	/	polní hospodářství
Anna	33	-	/	vdaná	žena	Brocná	/	spolumajitel
Aloisie	8	-	/	-	dcera	Brocná	/	školačka
František	6	/	-	-	syn	Brocná	/	školák
Anna Ehlová	20	-	/	svobod.	děvečka	Rybníčky	/	-
Antonín Herclík	14	/	-	-	pasák	Sekyrka	/	-

Sčítání lidu a domů r.1890							trvale přítomný	
jméno	let	m.	ž	stav	vztah	rodiště	/	poznámka
František Pop	44	/	-	ženatý	majitel	Brocná	/	polní hospodářství
Anna	43	-	/	vdaná	žena	Brocná	/	hospodyně
Aloisie	18	-	/	svobod.	dcera	Brocná	/	při matce
František	16	/	-	svobod.	syn	Brocná	/	při otci
August	7	/	-	-	syn	Brocná	/	školák
Josef	5	/	-	-	syn	Brocná	/	-
Vilém	3	/	-	-	syn	Brocná	/	-
František Preisner	25	/	-	svobod.	čeledín	Deštné	/	-
Anna Ehlová	35	-	/	svobod.	služka	Rybníčky	/	-

Sčítání lidu a domů r.1900							trvale přítomný	
jméno	let	m.	ž	stav	vztah	rodiště	/	poznámka
František Pop	54	/	-	ženatý	majitel	Brocná	/	polní hospodářství
Marie	48	-	/	vdaná	žena	Litohrady	/	pomáhá
Aloisie	28	-	/	svobod.	dcera	Brocná	/	pomáhá
Augustin	17	/	-	svobod.	syn	Brocná	/	studuje v Kostelci
Josef	15	/	-	svobod.	syn	Brocná	/	pomáhá
Vilém	12	/	-	-	syn	Brocná	/	školák
Marie	2	-	/	-	dcera	Brocná	/	-
Kateřina Albrechtová	42	/	-	vdova	služka	Hroška	/	-
její dcera Marie	12	-	/	-	-	Ještětice	/	školačka

Sčítání lidu a domů r.1910							trvale přítomný	
jméno	let	m.	ž	stav	vztah	rodiště	/	poznámka
Josef Pop	25	/	-	ženatý	majitel	Brocná	/	polní hospodářství
Marie	23	-	/	vdaná	žena	Nová Ves	/	pomáhá
Marie	2	-	/	-	dcera	Brocná	/	-
Josef	1	/	-	-	syn	Brocná	/	-
Aloisie Popová	28	-	/	svobod.	sestra	Brocná	/	pomáhá
Vilém Pop	22	/	-	svobod.	bratr	Brocná	-	strojník v Častolovicích
Alois Flegl	17	/	-	svobod.	čeledín	Debřece	/	-
Anna Kourřimová	22	-	/	svobod.	služka	Nová Ves	/	-